

صنایع زیرساخت های کشاورزی

غذایی، دام و طیور

سال بیست و هفتم - شماره ۲۹۷ - مهر ۱۴۰۵ - تیر شماره ۷۰۰,۰۰۰ تومان
شماره انتشارات بین المللی: ISSN 1680-1350

- کارنامه پنج ساله صنعت طیور ایران: آمار، تولید و بازار
- پایه های مهر وزارت جهاد کشاورزی در کوچ پس کوچ های ایران از دماوند تا البرز
- تأمین ۵۳ درصدی سبد غذایی پایتخت با اختلاف قیمت ۱۵۵٪ درصدی
- برای اولین بار در کشور! بیمه فراگیر غنچه محصول اساسی کشاورزی
- جایگاه جهانی تخم مرغ در امنیت غذایی؛ معجزه پروتئین در مهار بحران های معیشتی

عضو رسمی فدراسیون جهانی خبرنگاران کشاورزی
ifajnews

وقتی داده، راه را روشن می کند

بازتاب بخش هایی از یک کتاب تحلیلی - تاریخی

ضرورت امروز صنعت دام و طیور ایران

چکیده پنج ساله صنعت دام و طیور کشور ۱۴۰۰-۱۴۰۴

آمار - جغرافیه، سیاست و استراتژی های کلیدی
وکیلر - بهمن - بهمن - بهمن - بهمن
معاونت - معاونت - معاونت
معاونت - معاونت - معاونت

Agri-Industrial Infrastructures

Food, Livestock and Poultry Specialized Monthly Magazine

خرم دشت: نماد نوآوری، کیفیت و پایداری در صنعت جوجه کشی

ترابری ایمن

مجهز به سیستم
یکپارچه و اختصاصی
حمل و نقل جوجه

راندمان فوق العاده

بالاترین نرخ تفریخ
تخم مرغ نطفه دار
با بهره گیری از
فناوری روز

ظرفیت بالای تولید

پذیرش ۴۲ میلیون
عدد تخم مرغ
در سال

رتبه برتر کیفیت

دارای رتبه A⁺
با بهره گیری از سیستم
جوجه کشی تک سن

واکسیناسیون جوجه در جوجه کشی و حمل و نقل اختصاصی

آدرس: تهران، خیابان آزادی، حد فاصل اسکندری شمالی و دکتر قریب،
پلاک ۱/۱۴۷، ساختمان رامن، واحد ۲

تلفن: ۰۲۱۶۶۹۱۹۹۱۹ و ۰۹۱۲۰۹۱۱۳۱۸

شماره انتشار بین المللی ISSN 1680-1350

سال بیست و هفتم - شماره ۲۹۷

مهر ۱۴۰۵

صاحب امتیاز و مدیر مسئول:

دکتر منصور انصاری

mansoor.ansary1334@gmail.com

دبیر هیات تحریریه:

فرااتک مسعودی

زیر نظر هیات تحریریه

مدیر داخلی، ویراستار:

فرااتک مسعودی

faranak.masoudi@gmail.com

دبیر روابط بین الملل و خبرنگار:

دکتر مسعود انصاری

گروه خبرنگاران:

عبدالحسین پاخنده، منیاوش انصاری

محدثه بیگ زاده

سایت پشتیبان: پایگاه خبری کشاورزی آینده جهان

«کاج پرس»

www.kajpress.com

یا

www.keshavarziyandejahan.ir

گرافیک:

زریا دریایی

♦ آنچه در این شماره می‌خوانید:

- وقتی داده، راه را روشن می‌کند: بازتاب بخش‌هایی از یک کتاب تحلیلی. ۴
- کارنامه پنج ساله صنعت طیور ایران؛ آمار، تولید و بازار. ۷
- پایه‌های مهر؛ وزارت جهاد کشاورزی در کوچه‌پس‌کوچه‌های ایران. ۳۰
- تأمین ۵۳ درصدی سید غذایی پایتخت با اختلاف قیمت ۳۰ تا ۴۵ درصدی. ۳۳
- رئیس سازمان تات، امنیت غذایی پایدار در گرو پیوند در گرو پیوند پژوهش‌های کشاورزی با نیازهای کشور است. ۳۴
- برای اولین بار در کشور؛ بیمه فراگیر هفده محصول اساسی کشاورزی. ۳۶
- جایگاه جهانی تخم‌مرغ در امنیت غذایی؛ معجزه پروتئین در مهار بحران‌های معیشتی. ۴۰

سر مقاله

در روزگاری که اقتصاد ایران با لایه‌های درهم‌تنیده‌ای از فشارهای تولید، نوسانات بازار، کاهش قدرت خرید، بی‌ثباتی در هزینه‌های نهاده، دشواری‌های تأمین مالی و نا اطمینانی در تصمیم‌گیری روبه‌روست، بیش از هر زمان دیگری به بازگشت به «تحلیل مبسوطی بر داده» نیاز داریم.

ادامه در صفحه ۴

چاپ، لیتوگرافی و صحافی:

کهن چاپ

تهران - میدان هفت تیر، خیابان بهار شیراز، خیابان سلیمان خاطر

تیش چهارراه ماشینی - پلاک ۴۷

تلفن: ۰۲۱-۸۸۳۴۳۲۳-۸۸۳-۲۹۰۲۹-۰۲۱

تشی دفتر مجله: تهران - میدان توحید خیابان توحید کوچه تادرا

پلاک ۳۷ (ساختمان مجله دامپرووران)

تلفن: ۰۲۵۵ ۶۶۹۴۶۲۵۰ و ۶۶۹۱۳۱۶۲ فکس: ۶۶۹۱۳۱۶۲

کدپستی: ۱۴۵۷۸۴۸۷۱

وقتی داده، راه را روشن می کند

بازتاب بخش هایی از یک کتاب تحلیلی - تاریخی؛ ضرورت امروز صنعت دام و طیور ایران

منصور انصاری

دکترای علوم سیاسی و روزنامه نگار

در روزگاری که اقتصاد ایران با لایه های درهم تنیده ای از فشارهای تولید، نوسانات بازار، کاهش قدرت خرید، بی ثباتی در هزینه های نهاده، دشواری های تأمین مالی و نا اطمینانی در تصمیم گیری روبه روست، بیش از هر زمان دیگری به بازگشت به «تحلیل مبتنی بر داده» نیاز داریم. این ضرورت در بخش کشاورزی و به ویژه در صنعت دام و طیور، دوچندان است؛ زیرا این صنعت تنها یک حوزه اقتصادی صرف نیست، بلکه به طور مستقیم با امنیت غذایی، سود معارف تولیدکننده، سبب مصرف خنثی و ثبات اجتماعی پیوند دارد.

در چنین شرایطی، مجله «صنایع زیرساخت های کشاورزی» (داهپورران)، بر آن شد که در این شماره، بخشی از محتوای کتابی تحلیلی و مستند را در قالب یک پرونده ویژه در اختیار مخاطبان خود قرار دهد؛ کتابی که با دقتی موشکافانه، با اتکا به آمارهای رسمی، شواهد قابل استناد و رویکردی کارشناسی توسط کوشنده ای خستگی ناپذیر و مشرف بر پیچ و خم های ناشناخته صنعت مرغداری به عنوان استاد دانشگاه تهران که سال های بسیاری از عمر خود را مصروف اعتلای علمی این صنعت کرده است و کتاب های مستند به آمار دقیق هر ساله ایشان، وقتی که سمت دبیری انجمن جوجه یکروزه را بر عهده داشت در محافل برنامه ریزی کلان در مورد صنعت مرغداری مورد استناد قرار می گرفت و بر تصمیم سازی و تصمیم گیری در مورد این صنعت تأثیرگذار بوده است. این کتاب هم در دامنه ای وسیع تر و با ارائه تحلیل جامع تدوین شده و می کوشد تصویری روشن تر از وضعیت صنعت دام و طیور ایران، متغیرهای مؤثر بر آن و افق پیش روی این بخش ارائه کند.

بدیهی است که بازتاب بخش هایی از یک کتاب در یک مجله، به معنای باز نشر کامل آن نمی باشد و اساساً چنین هدفی نیز در میان نیست.

کارکرد رسانه تخصصی، انتخاب، برجسته سازی، بازآرایی و قابل فهم کردن آن بخش از محتواست که در یک مقطع زمانی مشخص، بیشترین نسبت را با مسائل روز، دغدغه فعالان بخش و نیاز سیاست گذاری کشور دارد. از همین رو، آنچه در این شماره پیش روی شما قرار گرفته، نه انتقال صرف متن یک اثر مکتوب، بلکه نوعی «ترجمه رسانه ای» از محتوای علمی و تحلیلی آن برای مخاطب حرفه ای امروز است.

آنچه این کتاب را برای بازتاب در شرایط کنونی شایسته توجه می‌بازد، صرفاً موضوع آن نیست، بلکه روش آن است. در فضایی که گاه تحلیل‌ها بر پایه برداشت‌های کلی، قضاوت‌های شتاب‌زده یا داده‌های ناقص شکل می‌گیرند، هر اثری که بکوشد با تکیه بر منابع رسمی، روندها را با دقت بررسی کند و میان عدد، واقعیت میدانی و نتیجه‌گیری سیاستی پیوند برقرار سازد، واجد اهمیت مضاعف است. صنعت دام و طیور ایران، برای عبور از دوره‌های ناپایداری، بیش از هر چیز به همین جنس نگاه نیاز دارد؛ نگاهی که به جای هیجان، از دقت؛ به جای شعار، از سنجش؛ و به جای داوری‌های ساده‌انگارانه، از تحلیل چندلایه بهره‌برد.

این صنعت در سال‌های اخیر، هم‌زمان تحت تأثیر چندین متغیر مهم قرار داشته است: توبان در هزینه نهاده‌های خوراک، وابستگی به متغیرهای ارزی، تغییرات ساختار هزینه تولید، فشارهای ناشی از نظام توزیع، دگرگونی در الگوی مصرف، افت یا محدودیت قدرت خرید خاتوار و پیچیدگی‌های فزاینده در تنظیم بازار. در چنین بستری، تصمیم‌گیری بدون اتکا به داده‌های معتبر، نه تنها کمکی به حل مسئله نمی‌کند، بلکه می‌تواند بر دامنه خطاها نیز بیفزاید. از این رو، پرداختن به مثنی که تلاش کرده با استفاده از آمار رسمی و تحلیل مستند، ابعاد مختلف این وضعیت را روشن کند به ویژه در این ساختار پیچیده به تحلیل علمی قدرت خرید دهک‌های مختلف از جمله دهک‌های پایین دست‌پیر داند، برای یک نشریه تخصصی نه یک انتخاب فرعی، بلکه یک ضرورت حرفه‌ای است.

پرونده حاضر با همین نگاه شکل گرفته است. ما کوشیده‌ایم بخش‌هایی را برگزینیم که در عین برخورداری از پشتوانه آماری و تحلیلی، بیشترین ارتباط را با نیاز امروز فعالان صنعت، مدیران، کارشناسان، تشکلات، تصمیم‌سازان و حتی مصرف‌کنندگان داشته باشد. از چکیده‌ای از وضعیت صنعت دام و طیور و فشارهای وارد بر زنجیره تولید گرفته تا چشم‌انداز ماه‌های آینده، از تحلیل روندهای بازار جهانی گوشت تا بررسی ساختار زنجیره تولید گوشت مرغ و مسئله قدرت خرید؛ همه این محورها، به‌نوعی به پرسش مشترک امروز ما بازمی‌گردند: چگونه می‌توان میان تولید پایدار، دسترسی مصرف‌کننده و عقلانیت اقتصادی توازن برقرار کرد؟

در این میان، موضوع «قدرت خرید» جایگاه ویژه‌ای دارد. هر قدر هم که در حوزه تولید، برنامهریزی و سرمایه‌گذاری صورت گیرد، اگر مصرف‌کننده نهایی از توان لازم برای خرید برخوردار نباشد، زنجیره با اختلال مواجه می‌شود. از سوی دیگر، اگر تولیدکننده نیز زیر فشار مستمر هزینه‌ها، بی‌تابی و نااطمینانی قرار گیرد، استمرار تولید در معرض تهدید قرار می‌گیرد؛ بنابراین، مسئله صرفاً حمایت از یک حلقه نیست؛ مسئله، حفظ تعادل در کل زنجیره‌ای است که از نهاده و تولید آغاز می‌شود و به سفره مردم می‌رسد. این همان نقطه‌ای است که تحلیل‌های دقیق، آمارهای معتبر و نگاه بلندمدت می‌توانند به جایگاه واقعی خود بازگردند.

مجله «صنایع زیرساخت‌های کشاورزی» (دامپروران)، به‌عنوان رسانه‌ای تخصصی، وظیفه خود می‌داند که میان دانش تحلیلی و نیاز عملی بخش، پلی مؤثر ایجاد کند. ما بر این باوریم که در شرایط حساس امروز کشور، باز نشر گزیده‌م‌شد و هدفمند بخش‌هایی از آثار معتبر و مستند، می‌تواند به ارتقای کیفیت گفت‌وگو در بخش کشاورزی و دام و طیور و تصمیمات کلان سیاسی اقتصادی کمک کند؛ گفت‌وگویی که باید بیش از پیش بر مبنای واقعیت، عدد، روند و تحلیل شکل بگیرد، نه بر اساس حدس، تکرار و واکنش‌های مقطعی سیاست‌یون روز اندیش‌مصلحت‌گرا. موقعیت طلب.

انتخاب بخش‌هایی از این کتاب برای این شماره، دقیقاً با چنین نگاهی صورت گرفته است: باز کردن فضای تأمل، کمک به بازخوانی واقعیت‌ها و وضعیت موجود و فراهم کردن زمینه‌ای برای تصمیم‌گیری

دقیق‌تر در سطوح مختلفه امید آن است که این پرونده ویژه، نه فقط به خواننده شدن، بلکه به اندیشیده شدن بینجامد؛ زیرا در شرایطی که هر تصمیم اقتصادی می‌تواند بر تولید، بازار و امنیت غذایی اثر بگذارد، هیچ سرمایه‌ای ارزشمندتر از فهم دقیق واقعیت نیست. امروز بیش از هر زمان دیگر، بخش کشاورزی و به‌ویژه صنعت دام و طیور، به گفت‌وگویی مبتنی بر مسئولیت، شفافیت و شناخت عمیق از واقعیت‌های آماری نیاز دارد. هر اقدامی که این گفت‌وگو را از سطح کلی‌گویی به سطح تحلیل مستند ارتقا دهد، در خدمت منافع ملی و آینده تولید کشور است. از همین منظر، این پرونده ویژه را باید تلاشی در جهت بازگرداندن «عدد» و «تحلیل» به متن بحث‌های راهبردی این حوزه دانست.

اما درد مزمن و کهنه‌ای که سال‌هاست بر پیکره تصمیم‌گیری در این زیست‌بوم سنگینی می‌کند، «فاصله عمیق میان داده و سیاست‌گذاری» و از آن تلخ‌تر، «شکاف تاریخی میان دانشگاه و صحنه واقعی تولید» است. بسیار دیده‌ایم چهره‌ها و اسامی را در معتبرترین مراکز دانشگاهی که علی‌رغم القاب پرطمطراق علمی، فرسنگ‌ها یا خاک گرم مرغداری، تبض بازار و دغدغه‌های کمرشکن تولیدکننده فاصله دارند؛ پژوهشگرانی که تحلیل‌هایشان در بایگانی مقالات نظری خاک می‌خورد و گرهی از کلاف درهم‌پیچیده اقتصاد کشاورزی باز نمی‌کند. در نقطه مقابل این خمودگی علمی، حضور چهره‌هایی متعهد، میدانی و دغدغه‌مند، غنیمی بزرگ و مایه امید است. اثر پژوهشی و کتاب ارزنده‌ای که گزیده‌ای از آن در قالب موضوع محوری این شماره پیش روی شما مخاطبان فرهیخته «صنایع زیرساخت‌های کشاورزی» (دامپروران) قرار گرفته، حاصل سال‌ها ممارست، درک عمیق از زنجیره و ژرفاندیشی علمی استادی ممتاز و نام‌آشناست: جناب آقای دکتر حسن مهریانی یگانه (DVM, MSc, PhD)، استاد دانشگاه تهران. ایشان از معدود مراجع دانشگاهی به شمار می‌روند که با تسلط هم‌زمان بر علوم دامپزشکی، ژنتیک و اقتصاد مدیریت تولید، زبان گویای تولید ملی و پناهگاه فکری صنعتگران شده‌اند. دکتر مهریانی یگانه با نگاهی آسیب‌شناسانه و وسواسی تحسین‌برانگیز، بدون گرفتار شدن در دام کلی‌گویی و هیجان‌های زودگذر، «آمار رسمی» را به تیغ برنده تحلیل کشیده تا چراغی روشن فراسوی آینده ناهموار صنعت بیفزورد.

تدوین و نشر چنین اثر گرانبه‌ای در تراز علمی بالا، بی‌شک نیازمند بینشی ژرف و ساختاری حامی بود که ارزش داده‌ها را در شرایط بحرانی درک کند. در این ساحت، باید با کمال احترام و قدردانی از نقش پیشرو و مسئولانه «شرکت تعاونی صنایع مرغ مادر ایران» یاد کرد. این تشکل اصیل و ریشه‌دار، با درک خطیر بودن شرایط حال حاضر کشور، نه تنها حمایت مادی و معنوی تهیه و انتشار این کتاب مرجع را بر عهده گرفت، بلکه با حمایت همه‌جانبه و اسپانسر از چاپ و انعکاس گزیده تخصصی آن در مجله «صنایع زیرساخت‌های کشاورزی» (دامپروران) الگویی درخشان از مسئولیت‌پذیری صنفی و تعامل سازنده میان بخش خصوصی، دانشگاه و رسانه تخصصی را به نمایش گذاشت. این هم‌افزایی فرخنده به ما اجازه داد تا عصاره تحلیلی این کتاب ارزشمند را بدون لکنت و با کیفیتی درخور، در دسترس بدنه تولید، سیاست‌گذاران و نمایندگان مجلس به‌ویژه کمیسیون‌های کشاورزی و اقتصادی کشور قرار دهیم.

برگرفته از کتاب چکیده پنج ساله صنعت دام و طیور

کشور (۱۴۰۰ تا ۱۴۰۴)

کارنامه پنج ساله صنعت طیور ایران؛ آمار، تولید و بازار

بررسی جامع شاخص‌های کلیدی،
تجارت و روند پنج ساله تولید مرغ و
تخم‌مرغ در کشور

■ دکتر حسن مهربانی یگانه (DVM, MSc, PhD)

استاد دانشگاه تهران

■ شرکت تعاونی صنایع مرغ مادر ایران

خلاصه مدیریتی

در این گزارش تحولات صنعت دام و طیور ایران طی سال‌های ۱۴۰۰ تا ۱۴۰۴ در بیشتر شرایط اقتصادی کشور بررسی می‌شود. تورم مزمن، کاهش ارزش پول ملی، افزایش هزینه نهاده‌های وارداتی، کمبود سرمایه در گردش و لغت قدرت خرید خانوارها، هم‌زمان تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان را تحت فشار قرار داده‌اند. در چنین محیطی، افزایش حجم تولید به‌تنهایی نمی‌تواند معیار موفقیت صنعت باشد؛ بلکه بهره‌وری، هزینه تمام‌شده، تناسب تولید با تقاضای مؤثر و پایداری زنجیره تأمین اهمیت بیشتری دارند.

۱. صنعت مرغ گوشتی

جوجه‌ریزی مرغ گوشتی از حدود ۱/۴ میلیارد قطعه در سال ۱۴۰۰ به ۱/۷۷ میلیارد قطعه در سال ۱۴۰۴ افزایش یافت؛ اما تولید گوشت مرغ از ۲/۷۳ میلیون تن به حدود ۲/۶۵ میلیون تن رسید. بنابراین افزایش حدود ۲۲ درصدی جوجه‌ریزی با افزایش متناسب تولید گوشت همراه نبوده است. این ناهمخوانی می‌تواند نشان‌دهنده تلفات، کاهش بهره‌وری، عملکرد نامطلوب برخی سویه‌ها و ضعف هماهنگی میان حلقه‌های زنجیره تولید باشد. در سال ۱۴۰۴ حدود ۱،۲۸۷ میلیارد قطعه مرغ در کشتارگاه‌ها ثبت شد که در مقایسه با ۱،۷۶۵ میلیارد قطعه جوجه‌ریزی، اختلاف فاحشی معادل ۲۱،۴ درصد را نشان می‌دهد. گزارش تنها بخشی از این فاصله را با تلفات متعارف قابل توضیح می‌داند. همچنین، باوجود ظرفیت اسمی بسیار بالای واحدهای مرغ مادر، بخش قابل‌توجهی از سرمایه‌گذاری‌های انجام‌شده بلااستفاده مانده است. سرانه مصرف گوشت مرغ در سال ۱۴۰۴، بر مبنای جمعیت ۸۶ میلیون نفر، حدود ۲۰،۸ کیلوگرم گزارش شده است. با احتساب جمعیت مهاجران و جمعیت حدود ۹۱ میلیون نفر، این رقم به حدود ۲۹،۱ کیلوگرم کاهش می‌یابد.

۲. صنعت تخم‌مرغ

تولید صنعتی تخم‌مرغ از ۱،۱۵۲ میلیون تن در سال ۱۴۰۰ به حدود ۱،۴۷ میلیون تن در سال ۱۴۰۴ افزایش یافت و سرانه مصرف از ۲۱۶ به ۲۵۸ عدد در سال رسید. باوجوداین رشد، جوجه‌ریزی بیش از ظرفیت بازار، نگهداری گله‌ها فراتر از سن اقتصادی، ضعف مدیریت عرضه و ناپایداری صادرات، در مقاطعی موجب مازاد تولید و زیان سنگین مرغداران شد. در سال ۱۴۰۴ مجموع تولید تخم‌مرغ صنعتی، روستایی و سایر ماکیان حدود ۱،۶ میلیون تن و صادرات حدود ۱۰۶ هزار تن گزارش شده است. با حرکت بازارهای سنتی صادراتی، به‌ویژه عراق و افغانستان، به سمت خودکفایی، توسعه بازارهای جدید، ایجاد برندهای صادراتی و تولید محصولاتی مانند پودر و مایع پاستوریزه تخم‌مرغ ضروری است.

۳. نهاده‌های خوراک و وابستگی ارزی

در سال ۱۴۰۴ نزدیک به ۸ میلیون تن ذرت از طریق سامانه بازارگاه به صنعت طیور اختصاص یافت. واردات دهم‌ماهه ذرت به حدود ۸,۹۹ میلیون تن، به ارزش ۲,۷۸ میلیارد دلار رسید. مجموع کنگاله سویای وارداتی و استحصالی از دانه سویای وارد شده در دهم‌ماهه سال ۱۴۰۴ نیز حدود ۳,۶۲ میلیون تن برآورد شده است. وابستگی به ذرت، سویا، مکمل‌ها، واکسن‌ها، تجهیزات و مواد ژنتیکی وارداتی سبب شده است هر افزایش نرخ ارز یا تأخیر در تخصیص آن، مستقیماً به افزایش هزینه تولید و نیاز به سرمایه در گردش بیشتر منجر شود. افت کیفیت برخی محموله‌های ذرت و ادامه ساخت دستی خوراک در مرغداری‌ها نیز خطرات اقتصادی، بهداشتی و اتلاف منابع را تشدید می‌کند.

۴. دامپروری

تولید گوشت قرمز از حدود ۵۷۰ هزار تن در سال ۱۴۰۰ به ۴۸۹ هزار تن در سال ۱۴۰۴ کاهش یافت. تولید در سال ۱۴۰۳ به حدود ۴۰۳ هزار تن رسیده بود؛ بنابراین افزایش سال ۱۴۰۴ بیشتر بیانگر بازایی بخشی از افت قبلی است تا رشد پایدار. در مقابل، تولید شیر از حدود ۸ میلیون تن به ۱۰/۵ میلیون تن افزایش یافت. قیمت جوجه یک‌روزه بسیار کمتر از قیمت مرغ زنده افزایش یافته است. این تفاوت می‌تواند ناشی از مازاد ظرفیت مرغ مادر، نوسان عرضه جوجه، سیاست‌های مقطعی تنظیم بازار و قدرت چانه‌زنی محدود تولیدکنندگان

تغییر قیمت محصولات

محصول	قیمت در ۱۴۰۰	قیمت در ۱۴۰۴	افزایش اسمی
جوجه یک‌روزه گوشتی، ریال/قطعه	۶۲,۸۰۰	۲۲۲,۷۰۰	۲۵۶٪
مرغ زنده، ریال/کیلوگرم	۱۸۷,۰۰۰	۹۸۰,۰۰۰	۴۲۴٪
گوشت مرغ مصرف‌کننده، ریال/کیلوگرم	۲۶۹,۰۰۰	۱,۲۸۵,۱۲۰	۴۱۵٪
تخم مرغ، ریال/کیلوگرم	۱۷۷,۰۰۰	۷۴۱,۰۰۰	۲۱۹٪
گوشت قرمز، ریال/کیلوگرم	۱,۴۰۱,۰۰۰	۹,۱۶۹,۰۰۰	۵۵۴٪

جوجه باشد. بازار جوجه یکروزه و مرغ تقریباً بازار رقابت کامل است. بنابراین افزایش کمتر قیمت جوجه الزاماً به معنای کاهش هزینه یا بهبود بهره‌وری این حلقه نیست. قیمت تخم‌مرغ نیز بیش از چهار برابر شده، اما رشد آن از مرغ و به‌ویژه گوشت قرمز کمتر بوده است. مازاد عرضه و ناپایداری صادرات باعث شده است که قیمت فروش در برخی مقاطع حتی هزینه تمام‌شده را پوشش ندهد؛ از این رو افزایش اسمی قیمت محصولات را نباید الزاماً معادل افزایش سود واقعی تولیدکنندگان دانست.

نسبت قیمت گوشت قرمز به مرغ

سال	نسبت قیمت گوشت قرمز به مرغ
۱۴۰۰	۴,۸
۱۴۰۱	۴,۰
۱۴۰۲	۵,۴
۱۴۰۳	۷,۰
۱۴۰۴	۷,۲

در سال ۱۴۰۱، به دلیل افزایش سریع‌تر قیمت مرغ، این نسبت به ۴ کاهش یافت. اما از سال ۱۴۰۲، قیمت گوشت قرمز بسیار سریع‌تر افزایش یافت و در سال ۱۴۰۴ به ۷,۲ برابر قیمت مرغ رسید. فاصله نسبی قیمت این دو محصول در مقایسه با سال ۱۴۰۰ بیش از ۵۰ درصد افزایش یافته است. این تحول بخشی از تقاضای پروتئینی خانوارها را از گوشت قرمز به مرغ و تخم‌مرغ منتقل نموده و مرغ را به ستون اصلی امنیت غذایی دهک‌های متوسط و کم‌درآمد تبدیل کرده است. با این حال، مرغ فقط در مقایسه با گوشت قرمز ارزان‌تر شده و نسبت به درآمد خانوار همچنان گران‌تر است.

۵. قدرت خرید خانوار

- گوشت مرغ: کاهش از ۲,۹۶ به ۲,۳۶ کیلوگرم یا یک روز حداقل دستمزد.
- تخم‌مرغ: کاهش از ۲,۶ به ۲ کیلوگرم.
- گوشت قرمز: کاهش از ۰,۷۸ به ۰,۴۸ کیلوگرم.
- شیر: کاهش از ۶,۹۲ به ۵,۶۲ لیتر.

شدیدترین افت به گوشت قرمز مربوط است؛ اما از منظر رفاه عمومی، کاهش قدرت خرید مرغ و تخم‌مرغ اهمیت بیشتری دارد، زیرا این دو محصول منابع اصلی پروتئین حیوانی خانوارهای متوسط و کم‌درآمد هستند. افزایش تولید بدون حفظ قدرت خرید مصرف‌کننده نمی‌تواند امنیت غذایی را تضمین کند.

۶. ساختار بازار و پیامدهای اقتصاد دستوری

تولید دام و طیور ایران، به‌ویژه در سطح مرغداری‌ها و دامداری‌ها، ساختاری پراکنده و خرده‌مالکی دارد. تعداد زیادی تولیدکننده نسبتاً کوچک، محصولی کمابیش همگن عرضه می‌کنند و هیچ‌یک به‌تنهایی قدرت تعیین قیمت بازار را ندارند؛ بنابراین تولیدکننده در سطح مزرعه عموماً قیمت‌پذیر است و بازار به شرایط رقابت کامل نزدیک می‌شود. با این حال، کل زنجیره را نمی‌توان کاملاً رقابتی دانست. واردات نهاده‌ها، تخصیص ارز، کشتار، فرآوری و توزیع در برخی بخش‌ها تمرکز بیشتری دارند. ساختار واقعی بازار نامتقارن است: رقابت شدید و پراکندگی در سطح تولید، در کنار تمرکز و قدرت چانه‌زنی بیشتر در بعضی حلقه‌های بالادستی و پایین‌دستی. در چنین ساختاری، قیمت‌گذاری دستوری بیشترین فشار را بر تولیدکننده خرده‌مالک وارد می‌کند. هنگامی که قیمت محصول پایین‌تر از سطح تعادلی یا هزینه تمام‌شده تعیین شود، تولیدکننده‌ای که کثرلی بر قیمت نهاده‌ها ندارد، ناچار است زیان را جذب کند.

- کاهش حاشیه سود و سرمایه در گردش؛
- تعویق نوسازی ساختمان ها و تجهیزات؛
- کاهش کیفیت خوراک، بهداشت و مدیریت گله؛
- افزایش بدهی و وابستگی به خرید اعتباری تهاده ها؛
- خروج تدریجی واحدهای کوچک و کاهش سرمایه گذاری؛
- بی ثباتی عرضه و افزایش احتمال جهش قیمت در دوره های بعد.

قیمت گذاری دستوری ممکن است در کوتاه مدت قیمت رسمی را پایین نگه دارد، اما هزینه اقتصادی را حذف نمی کند این هزینه ابتدا به تولید کننده منتقل و سپس از طریق کاهش تولید، کمبود، افت کیفیت، بازار غیررسمی یا جهش قیمت به مصرف کننده بازگردانده می شود. سرکوب قیمت در دوره وفور می تواند زمینه کمبود در دوره بعد را فراهم کند

پایین نگه داشتن قیمت در مزرعه نیز ابزار کارآمدی برای حمایت از دهک های کم درآمد نیست. در شرایط کمبود، دسترسی به قیمت رسمی نامتوازن می شود و بخشی از یارانه پنهان ممکن است نصیب واسطه ها یا گروه های برخوردارتر از شبکه توزیع شود. یارانه مستقیم، اعتبار خرید غذا و حمایت هدفمند از مصرف کننده، ضمن حفظ علامت دهی قیمت به تولید کننده، ابزار مؤثرتری است

۷. مقایسه عملکرد سویه آراین و راس تکثیر شده داخلی و آثار اقتصادی آن ها

در ارزیابی اقتصادی سویه ها باید میان «حفظ ذخایر ژنتیکی ملی» و «تحمیل یک سویه به تولید تجاری» تفاوت قائل شد. برخورداری کشور از نژاد یا لاین بومی می تواند از منظر امنیت ژنتیکی و کاهش ریسک وابستگی ارزشمند باشد؛ اما استفاده تجاری گسترده از آن تنها هنگامی توجیه اقتصادی دارد که عملکرد زیستی و اقتصادی آن در شرایط تولید کشور، به صورت شفاف، مستقل و قابل تکرار با سویه های رقیب مقایسه شود. سهم آراین در جوجه ریزی اجداد گوشتی از ۸۸ درصد در سال ۱۴۰۰ به ۵۲، ۲۸، ۲۷ و ۱۵ درصد در سال های ۱۴۰۱ تا ۱۴۰۴ کاهش یافت. با این حال، سهم آن در جوجه ریزی مرغ مادر طی همین دوره به ترتیب حدود ۲۴، ۲۴، ۲۷، ۱۹ و ۲۴ درصد بود. این ارقام نشان می دهد که آراین در بخش مهمی از دوره پنج ساله بر ترکیب ژنتیکی رتجیره اثرگذار بوده است. گزارش، با اشاره به صرف دست کم ۲،۵ هزار میلیارد تومان طی شش سال، نتیجه برنامه احیای آراین را متناسب با زمان، منابع مصرف شده و نیاز تجاری صنعت ارزیابی نمی کند. اگر سویه های جوجه مادری با جوجه گوشتی قابل فروش کمتری به ازای هر قطعه اجداد تولید کند، ضریب تبدیل بالاتر، رشد کندتر، تلفات بیشتر یا یکنواختی پایین تری داشته باشد، زیان آن محدود به قیمت جوجه نیست. خوراک، واکسن، انرژی، نیروی کار، ظرفیت سالن و سرمایه در گردش برای محصول کمتری مصرف می شود و هزینه هر کیلو گرم گوشت افزایش می یابد. در اقتصادی که بخش بزرگی از خوراک با ارز وارد می شود، کاهش بهره وری ژنتیکی به معنای اتلاف منابع ارزی نیز هست.

گزارش همچنین از «راس ایرانی» یا راس تکثیر شده داخلی با گسست ژنتیکی نسبت به راس ۲۰۸ اصیل یاد می کند. سهم این گروه در جوجه ریزی اجداد از صفر در سال ۱۴۰۰ به ۸ درصد در ۱۴۰۱، ۵۲ درصد در ۱۴۰۲، ۴۲ درصد در ۱۴۰۳ و ۶۷ درصد در ۱۴۰۴ رسید؛ در حالی که طی این سال ها جوجه ریزی اجداد راس ۲۰۸ اصیل وارداتی ثبت شده است؛ بنابراین، این محصول را بدون شناسنامه ژنتیکی، آزمون عملکرد مستقل و نظام ردیابی نمی توان از نظر فنی معادل راس ۲۰۸ اصیل تلقی کرد. اصطلاحاتی مانند «جعلی» یا «قلبی» نیز تنها در صورت اثبات منشأ، برچسب گذاری خلاف واقع و مسئولیت حقوقی قابل استفاده قطعی اند؛ تعبیر دقیق تر در این گزارش، «فاقد اصالت و عملکرد قابل تأیید راس ۲۰۸ وارداتی» است.

طبق برنامه پنج ساله، حدود ۲۶۰ هزار قطعه اجداد برای تأمین نیاز کشور کفایت می کرد؛ اما در سال ۱۴۰۴ تعداد ۲۳۹،۲۵۶ قطعه جوجه ریزی شد، یعنی حداقل ۲۰ درصد بیشتر از برآورد برنامه. این اضافه ظرفیت تا حد زیادی با عملکرد پایین تر آراین و راس تکثیر شده داخلی مرتبط است. افزون بر آن، بیش از ۵۳۰ هزار قطعه جوجه مادر از سویه های کاب ۵۰۰ و راس ۲۰۸ در سال ۱۴۰۴ وارد شد که نشانه ای از ناتوانی تولید داخلی موجود در تأمین مطمئن نیاز کیفی و کمی بازار تلقی می شود.

اختلاف ۲۱،۴ درصدی میان ۱،۷۶۵ میلیارد قطعه جوجه ریزی گوشتی و ۱،۲۸۷ میلیارد قطعه مرغ ثبت شده در کشتارگاه های سال ۱۴۰۴ را نمی توان بدون داده مزرعهای به طور کامل به یک سویه نسبت داد. با این حال، بزرگی این فاصله ضرورت ثبت اجباری سویه در همه مراحل، پایش مستقل ضریب تبدیل، تلفات، وزن و سن کشتار، و انتشار عمومی نتایج را نشان می دهد. بدون این نظام داده، هزینه واقعی سیاست ژنتیکی کشور در

آمار کل صنعت پنهان می ماند و امکان تفکیک اثر ژنتیک از مدیریت، خوراک و بیماری فراهم نمی شود. پیامد سیاستی روشن است: حمایت از آراین باید از اجبار عمومی جوجه ریزی جدا شود و در قالب برنامه های محدود، قابل اندازه گیری و رقابتی ادامه یابد. هر سویه، داخلی یا وارداتی، باید بر اساس هزینه تولید هب

کیلوگرم گوشت قابل فروش، میزان مصرف خوراک، بقا، یکنواختی، بازده تولید جوجه مادر و ارزش اقتصادی کل ارزیابی شود. همچنین عرضه هر محصول با نام تجاری راس یا کلب باید به گواهی منشأ، شناسنامه ژنتیکی و ردیابی کامل وابسته باشد. رقابت آزاد میان سویه‌ها و جبران شفاف هزینه‌های حفظ ذخایر ژنتیکی، بسیار کم‌هزینه‌تر از انتقال پنهان زیان یک برنامه اصلاح نژادی به کل زنجیره و مصرف‌کننده است.

جمع‌بندی و جهت‌گیری سیاستی

مسئله اصلی صنعت دام و طیور ایران کمبود ظرفیت فیزیکی نیست؛ بلکه استفاده ناکارآمد از ظرفیت‌ها، وابستگی به نهاده‌های وارداتی، ناهماهنگی تولید با تقاضای مؤثر، بی‌تباتی سیاست‌ها و مداخلات قیمتی است. ادامه اقتصاد دستوری در بازاری که تولید آن خرده‌مالکی و رقابتی است، زیان را ابتدا به تولیدکننده منتقل می‌کند، اما نهایتاً از طریق کاهش سرمایه‌گذاری، بی‌تباتی عرضه، افت کیفیت و افزایش قیمت به مصرف‌کننده بازمی‌گردد. پایداری صنعت مستلزم گذار از «مدیریت قیمت» به «مدیریت بازار» است؛ شکل‌گیری قیمت بر اساس عرضه، تقاضا و هزینه واقعی؛ تقویت رقابت در واردات و توزیع نهاده‌ها؛ انتشار شفاف اطلاعات؛ مدیریت علمی ظرفیت‌ها؛ تسهیل قراردادهای تولید و بیمه ریسک؛ توسعه صادرات پایدار؛ و حمایت مستقیم از مصرف‌کنندگان آسیب‌پذیر به‌جای تحمیل قیمت کمتر از هزینه به تولیدکننده.

منبع: گزارش پنج‌ساله صنعت دام و طیور ایران، سال‌های ۱۴۰۰ تا ۱۴۰۴

چشم‌انداز هفت‌ماهه

صنعت مرغ گوشتی ایران

تولید جوجه یک‌روزه، فشار هزینه‌ها و ریسک زیان

در زمستان ۱۴۰۵ و بهار ۱۴۰۶

مبنای تحلیل و محدودیت پیش‌بینی

این تحلیل بر اساس جوجه ریزی مادر و تولید و پیش‌بینی جوجه یک‌روزه گوشتی از فروردین ۱۴۰۴ تا پایان تیرماه ۱۴۰۵ استوار است. ارقام مربوط به جوجه گوشتی از شهریور تا دی ۱۴۰۵ بر پایه پیش‌بینی تولید جوجه داخلی ارائه شده‌اند. ارقام پیش‌بینی به‌عنوان برآورد ظرفیت اسمی و محتمل بازار است. نه تولید قطعی عملکرد واقعی به تلفات دوره پرورش، سن حذف، تولید تخم‌مرغ نطفه‌دار، باروری، درصد هیچ، کیفیت ژنتیکی و وضعیت نهاده‌ها وابسته است. سهم آراین و گله‌های منسوب به راس که از جریان ژنتیکی به‌روز شرکت اصلی فاصله گرفته‌اند نیز می‌تواند میان ظرفیت ثبت‌شده و تولید مؤثر فاصله ایجاد کند.

جمع‌بندی مدیریتی:

اگر ظرفیت‌های ثبت‌شده به تولید نزدیک شوند، از دی‌ماه ۱۴۰۵ فشار مازاد جوجه شدید می‌شود. هم‌زمان، افزایش نرخ ارز و نهاده‌ها هزینه تولید را بالا می‌برد. در حالی که قیمت مرغ احتمالاً به اندازه هزینه‌ها رشد نخواهد کرد. نتیجه محتمل، کاهش شدید حاشیه سود و ورود بخش بزرگی از زنجیره به دورهای از استرس مالی خواهد بود.

ماه	سال	جوجه ریزی مرغ مادر (قطعه)	تولید جوجه گوشتی (میلیون قطعه)
فروردین	۱۴۰۴	۸۷,۲۰۶	۱۴۸
اردیبهشت	۱۴۰۴	۹۸۴,۶۸۰	۱۵۲
خرداد	۱۴۰۴	۱,۲۴۹,۵۴۴	۱۴۲
تیر	۱۴۰۴	۸۸۵,۲۴۸	۱۴۸
مرداد	۱۴۰۴	۷۲۸,۱۱۲	۱۴۱
شهریور	۱۴۰۴	۹۸۹,۰۷۸	۱۴۹
مهر	۱۴۰۴	۹۲۶,۱۸۸	۱۵۸
آبان	۱۴۰۴	۶۱۷,۸۱۸	۱۴۹
آذر	۱۴۰۴	۱,۱۳۰,۷۶۰	۱۷۱
دی	۱۴۰۴	۹۸۹,۵۳۱	۱۲۹
بهمن	۱۴۰۴	۸۷۱,۹۰۶	۱۲۵
اسفند	۱۴۰۴	۷۹۹,۱۳۷	۱۰۴
فروردین	۱۴۰۵	۹۹۹,۲۹۹	۹۴
اردیبهشت	۱۴۰۵	۱,۱۲۵,۱۲۱	۱۲۰
خرداد	۱۴۰۵	۱,۲۹۲,۴۶۴	۱۳۴
تیر	۱۴۰۵	۱,۶۰۶,۰۰۲	۱۲۵
مرداد	۱۴۰۵	—	۱۲۸
شهریور	۱۴۰۵	—	۱۲۶
مهر	۱۴۰۵	—	۱۲۰
آبان	۱۴۰۵	—	۱۲۱
آذر	۱۴۰۵	—	۱۳۴
دی	۱۴۰۵	—	۱۴۶

جهش جوجه ریزی مرغ مادر و زمان بروز فشار بازار

جوجه ریزی مرغ مادر در چهار ماه نخست سال ۱۴۰۵ از حدود ۹۹۹ هزار قطعه در فروردین به بیش از ۱/۶ میلیون قطعه در تیر رسیده است. مجموع جوجه ریزی این چهار ماه بیش از ۵ میلیون قطعه است؛ رقمی که از گسترش سریع ظرفیت اسمی تولید تخم مرغ تطفه دار و جوجه یکروزه حکایت دارد.

جوجه ریزی تیرماه تقریباً دو برابر اسفند ۱۴۰۴ است. افزایش از فروردین تا تیر نیز بیش از ۶۰ درصد شده است. گله های مادر جوجه ریزی شده در خرداد و تیر از اواخر پاییز و زمستان وارد تولید می شوند و اثر آن ها فقط به یک ماه محدود نخواهد شد. هر گله در صورت ماندگاری، چندین ماه تخم مرغ تطفه دار تولید می کند؛ بنابراین فشار عرضه می تواند از زمستان ۱۴۰۵ تا بهار ۱۴۰۶ امتداد یابد به شرط اینکه جوجه ریزی مادر کنترل شود.

پیش بینی تولید جوجه گوشتی از ۱۲۰ میلیون قطعه در مهر به ۱۴۶ میلیون قطعه در دی می رسد؛ یعنی افزایشی بیش از ۱۲ درصد در مدت سه ماه. رقم تولید بهمن وجود ندارد، ولی با توجه به حجم جوجه ریزی مادر در خرداد و تیر، محدوده ۱۵۰ تا ۱۶۰ میلیون قطعه برای ظرفیت اسمی بهمن دور از انتظار نیست. این رقم باید به عنوان برآورد تلقی شود و پس از انتشار آمار تخم مرغ چیده شده اصلاح گردد.

تولیدکنندگان مستقل جوجه؛ آسیب‌پذیرترین حلقه

تولیدکنندگان مستقل جوجه یک‌روزه احتمالاً در هفت ماه آینده با زیان سنگین روبه‌رو خواهند شد این واحدها برخلاف شرکت‌های یکپارچه، امکان انتقال زیان یک حلقه به حلقه دیگر زنجیره را ندارند. یک مجموعه یکپارچه ممکن است کاهش قیمت جوجه را از محل تولید مرغ، خوراک یا کشتارگاه جبران کند؛ اما مزرعه مادر مستقیماً به قیمت روز جوجه و قدرت خرید مرغدار وابسته است. آسیب اصلی متوجه گللهایی است که پیک تولید تخم‌مرغ نطفه‌دار آن‌ها با زمستان ۱۴۰۵ یا اوایل بهار هم‌زمان می‌شود. این گللهای درست در زمانی به بیشترین تولید می‌رسند که عرضه جوجه در بالاترین سطح قرار دارد. در چنین بازاری، افزایش تولید هر گله لزوماً درآمد بیشتری ایجاد نمی‌کند؛ زیرا کاهش قیمت جوجه می‌تواند از رشد تعداد جوجه سریع‌تر باشد.

پیامدهای اقتصادی

- فروش جوجه زیر قیمت تمام‌شده و افزایش جوجه‌های فروش‌نرفته یا درجه‌دو
- کاهش خولیدن تخم‌مرغ و انتقال بخشی از تخم‌مرغ نطفه‌دار به بازار خوراکی
- فشار نقدینگی ناشی از هزینه خوراک، واکسن، نیروی انسانی و نگهداری گله مادر
- حذف زود هنگام گللهایی که هنوز از نظر زیستی ظرفیت تولید دارند
- افزایش رقابت نلالم، فروش اعتباری و بالا رفتن ریسک وصول مطالبات

مرغداران گوشتی؛ افزایش هزینه در برابر قیمت سرکوب‌شده

در بازار مرغ گوشتی نیز انتظار می‌رود افزایش عرضه، توان انتقال رشد هزینه‌ها به قیمت فروش را محدود کند. گزاره "قیمت مرغ افزایش نخواهد یافت" اگر به قیمت اسمی تعبیر شود، بیش از حد قطعی است؛ زیرا تورم عمومی، نرخ ارز و تصمیم‌های تنظیم بازار ممکن است قیمت اسمی مرغ را افزایش دهند. بیان دقیق‌تر آن است که قیمت مرغ احتمالاً به اندازه افزایش هزینه‌ها رشد نخواهد کرد و در نتیجه قیمت واقعی و حاشیه سود تولیدکننده کاهش می‌یابد. افزایش تدریجی نرخ ارز، هزینه ذرت و کنجاله سویا را به‌طور مستقیم و قیمت مکمل‌ها، اسیدهای آمینه، دارو، واکسن، تجهیزات و قطعات را به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم افزایش می‌دهد. حتی در صورت تخصیص ارز ترجیحی یا قیمت‌گذاری دستوری، هزینه سرمایه در گردش، تأخیر در تأمین و اختلاف قیمت رسمی و آزاد می‌تواند هزینه واقعی تولید را بالا ببرد.

اگر هم‌زمان با افزایش هزینه خوراک، تولید جوجه و عرضه مرغ نیز بالا باشد، مرغدار در یک فشار دوطرفه قرار می‌گیرد: نهاده را گران‌تر می‌خرد، اما مرغ زنده را در بازاری می‌فروشد که ظرفیت پذیرش افزایش قیمت مناسب را ندارد. نتیجه محتمل، افت حاشیه سود و بلکه سقوط در دره زیان، طولانی شدن بدهی‌ها، کاهش توان جوجه‌ریزی دوره بعد و خروج بخشی از واحدهای ضعیف‌تر از تولید است.

اختلال آماری ناشی از آربن و راس فاقد پشتوانه ژنتیکی به‌روز

پیش‌بینی بازار زمانی معتبر است که "تعداد ثبت‌شده" به "تولید مؤثر" تبدیل شود. در مورد آربن، احتمال وجود فاصله میان جوجه‌ریزی اداری یا اسمی و تعداد گله واقعاً ریخته شده و مولد، یکی از منابع مهم خطاست. انگیزه‌های حمایتی و الزامات سیاسی ممکن است ثبت جوجه‌ریزی را افزایش دهند، در حالی که بخشی

از گللهای در عمل وارد مزارع نشده، زودتر حذف یا به عملکرد پیش‌بینی‌شده نرسیده باشند. همچنین اعمال یک ضریب تولید یکسان برای آربن و گللهای تجاری به‌روز، ظرفیت آینده را بیش از واقع برآورد می‌کند. تولید تخم‌مرغ قابل جوجه‌کشی، باروری، هج، ماندگاری تولید و کیفیت جوجه باید به تفکیک سویه و بر اساس نتایج واقعی مزارع محاسبه شود.

در مورد گللهای منتسب به راس نیز صرف درج نام راس در سلامت، اصالت و هم‌سطح بودن با محصول به‌روز شرکت آویژن را اثبات نمی‌کند. اگر ورود گله اجداد اصیل برای چند سال متوقف شده و تولید از نسل‌های موجود یا تکثیر خارج از ساختار تعریف‌شده هرم اصلاح نژاد ادامه یافته باشد، گله از پیشرفت

ریسک زمستان و بهار
برای گللهای که پیک تولیدش
در این مقطع قرار می‌گیرد،
هزینه‌های پرورش تا رسیدن به
پیک قبلاً پرداخت شده است
و امکان توقف کم‌هزینه تولید
وجود ندارد. این ویژگی زیان
تولیدکننده مستقل را تشدید
می‌کند.

رتبیک سالانه شرکت اصلی عقب می ماند و احتمال افت یکتواختی، هتروزیس و عملکرد افزایش می یابد. این اختلال آماری می تواند به دو خطای همزمان منجر شود: نخست، برآورد بیش از واقع تولید جوجه و اتخاذ سیاست محدودکننده در زمانی که تولید مؤثر کمتر است؛ دوم، تصور افزایش تولید گوشت بر پایه تعداد جوجه، در حالی که تلفات، رشد کمتر و ضریب تبدیل نامطلوب بخشی از این ظرفیت را خنثی می کند. با وجود این تعدیل ها، حجم جوجه ریزی مادر آنقدر سنگین است که جهت کلی فشار عرضه را تغییر نمی دهد؛ تنها اندازه مازاد ممکن است کمتر از ارقام اسمی باشد.

استرس فراگیر در کل زنجیره

ترکیب مازاد ظرفیت، رشد هزینه ها، ضعف قدرت خرید مصرف کننده و سیاست قیمت گذاری، صنعت را در معرض دوره ای از استرس شدید مالی قرار می دهد. این فشار فقط به یک حلقه محدود نخواهد ماند، زبان مزاع مادر به حلقه های پائینی منتقل می شود؛ زبان مرغدار به تأمین کننده خوراک و نهاده سرایت می کند؛ تأخیر در پرداختها نقدینگی کل زنجیره را مختل می سازد و حذفهای شتابزده زمینه کمبود و جهش قیمت در دوره بعد را فراهم می کند.

رخوت و سستی تشکلهای صنعت نیز می تواند بر شدت بحران بیفزاید. تشکلهای باید پیش از وقوع مازاد، هشدار مبنی بر داده ارائه کنند، آمار سوبهها را رابستی آزمایی کنند و هزینه واقعی تولید را بهصورت مستمر منتشر سازند. واکنش پس از سقوط قیمت، معمولاً به خرید حمایتی، محدودیت مقطعی جوجه ریزی یا مداخلات اداری دیر هنگام منتهی می شود و علت ساختاری بحران را برطرف نمی کند.

بی توجهی سیاستگذاران به زمانبندی زیستی تولید نیز مشکل را تشدید می کند. تصمیم امروز درباره جوجه ریزی مادر، آثار خود را در ماههای بعد نشان می دهد و پس از ورود گله به تولید، اصلاح فوری عرضه ممکن نیست. مدیریت صنعت با بخشنامههای کوتاهمدت و واکنش به قیمت ۸۵۴ روز، با ماهیت زیستی و سرمایه مرغ مادر سازگار نیست.

جمع بندی و هشدار نهایی

تصور محتمل هفت ماه آینده، تصویر صنعتی با عرضه روبه افزایش، هزینههای صعودی و قدرت محدود قیمت فروش برای جبران هزینههاست. تولیدکنندگان مستقل جوجه یکروزه در خط مقدم زبان قرار دارند و گلههایی که پیک تولیدشان در زمستان ۱۴۰۵ و اوایل بهار ۱۴۰۶ است، بیشترین آسیب را خواهند دید. مرغداران گوشتی نیز از دو مسیر تحت فشار قرار می گیرند: قیمت جوجه ممکن است در دوره مازاد کاهش یابد، اما سهم عمده هزینه یعنی خوراک و سایر نهادهها تحت تأثیر نرخ ارز افزایش خواهد یافت. همزمان وفور مرغ و مداخلات تنظیم بازار اجازه نمی دهد قیمت فروش به اندازه هزینه تولید رشد کند. بنابراین حتی با افزایش اسمی قیمت مرغ، حاشیه سود واقعی می تواند منفی تر شود. آمار آرین و گلههای منتسب به راس فاقد پشتوانه رتبیکی بهروز، اندازه دقیق بحران را مبهم می کند. بخشی

سناریوی محتمل هفتمانه و امتداد آن

دوره	ریسک غالب	وضعیت مرغ گوشتی	وضعیت جوجه
مرداد تا آبان ۱۴۰۵	کاهش محدود قیمت جوجه و فشار حاشیه سود	عرضه قابل مدیریت مشروط به تقاضا	تا ۱۲۰ میلیون نسبتاً متعادل
آذر و دی ۱۴۰۵	ورود جدی تولیدکنندگان مستقل جوجه به زبان	انتقال افزایش عرضه با وقفه ۴۵ تا ۵۵ روز	افزایش تا ۱۴۶ میلیون
بهمن و اسفند ۱۴۰۵	فشار همزمان قیمت فروش و هزینه نهاده	وفور مرغ در آستانه شب عید	احتمال ۱۵۰ تا ۱۶۰ میلیون ظرفیت اسمی در بهمن
اوایل بهار ۱۴۰۶	بیشترین آسیب برای گلههای دارای پیک تولید	احتمال ادامه مازاد یا حذف شتابزده	تداوم اثر گلههای مادر در خرداد و تیر ۱۴۰۶

از ظرفیت اسمی ممکن است هرگز به جوجه یا گوشت مؤثر تبدیل نشود؛ اما همین ظرفیت کمپازده نیز نهاده، انرژی و سرمایه مصرف می‌کند. پیامد اقتصادی می‌تواند ترکیبی از مازاد جوجه، کمبود نقدینگی کاهش بهره‌وری و اتلاف منابع ملی باشد

اقدامات فوری پیشنهادی

- ۱) راستی آزمایی جوجه‌ریزی مادر با استفاده از موجودی واقعی فارم، مصرف خوراک، واکسن و گزارش تلفات؛
- ۲) انتشار آمار تولید به تفکیک آرين، راس دارای منشأ قابل ردیابی و گله‌های فاقد شناسنامه ژنتیکی روشن؛
- ۳) محاسبه ضرایب تولیدمثلی و گوشتی مستقل برای هر سویه و پرهیز از ضرایب یکسان؛
- ۴) اعلام پیش‌بینی ماهانه تولید جوجه و مرغ حداقل با اقی شش‌ماهه برای تصمیم‌گیری تولیدکنندگان؛
- ۵) پرهیز از تحمیل جوجه‌ریزی آرين یا هر سویه کمپازده صرفاً برای تحقق اهداف اسمی؛
- ۶) فعال‌شدن تشکلهای برای اعلام هشدار، هماهنگی داوطلبانه تولید و دفاع از قیمت مبتنی بر هزینه واقعی؛
- ۷) طراحی سازوکار صادرات، ذخیره‌سازی و خرید قراردادی پیش از وقوع مازاد، نه پس از سقوط بازار؛
- ۸) پایش همزمان نرخ ارز، قیمت نهاده و قیمت مرغ زنده برای اندازه‌گیری حاشیه سود واقعی زنجیره

یادداشت روش‌شناختی: تمام پیش‌بینی‌های مربوط به بهمن ۱۴۰۵ و ماههای پس از دی، استنتاج تحلیلی از روند جوجه‌ریزی مادر است و در جدول به‌صورت عدد قطعی ارائه شده است. این برآوردها باید با داده‌های جدید تخم‌مرغ تطفه‌دار چیده‌شده و جوجه تولیدشده به‌روزرسانی شوند

پیشنهادهاى راهبردى

برای صنعت دام و طیور ایران

برآمده از تحلیل آمار و تحولات سالهای ۱۴۰۰ تا ۱۴۰۴

مقدمه: گذار از رشد کمی به بهره‌وری اقتصادی

داده‌های پنج‌ساله نشان می‌دهد افزایش حجم تولید یا تعداد جوجه‌ریزی، به‌تنهایی نمی‌تواند معیار موفقیت صنعت باشد. در شرایطی که خوراک، مواد ژنتیکی، واکسن، مکمل، تجهیزات و بخشی از سرمایه در گردش به ارز وابسته است، هر واحد اکت عملکرد زیستی به افزایش هزینه تولید، اتلاف منابع ارزی و کاهش قدرت خرید خنثوار منجر می‌شود. جهت‌گیری آینده باید از توسعه ظرفیت اسمی به استفاده کارآمد از ظرفیت، کاهش هزینه هر واحد محصول قابل‌فروش و ثبات زنجیره تأمین تغییر کند.

بر این اساس، پیشنهادهاى زیر در سه سطح سیاست‌گذاری، ساختار زنجیره و مدیریت بنگاه ارائه می‌شود. اجرای آنها مستلزم مشارکت دولت، تشکلهای صنفی، مراکز علمی، زنجیره‌های تولید و خود تولیدکنندگان است.

۱. ایجاد سامانه یکپارچه و قابل اعتماد اطلاعات صنعت

اختلاف ۲۱/۴ درصدی میان جوجه‌ریزی گوشتی و تعداد مرغ ثبت‌شده در کشتارگاهها نشان می‌دهد زنجیره اطلاعات صنعت کامل و قابل اتکا نیست. هر گله باید از مرحله اجداد و مادر تا جوجه‌کشی، مرغداری و کشتارگاه دارای شناسه واحد باشد و سویه، منشأ ژنتیکی، تعداد جوجه تحویلی، جوجه‌ریزی واقعی، تلفات، ضریب تبدیل، سن و وزن کشتار و مقدار محصول تحویلی در آن ثبت شود.

آمار «جوجه‌ریزی ثبت‌شده» باید از «جوجه‌ریزی تأییدشده در مزرعه» تفکیک شود. این تفکیک به‌ویژه درباره جوجه‌ریزی‌های اسمی آرين اهمیت دارد؛ زیرا ثبت اداری بدون تحقق فیزیکی،

نتیجه‌نهایی:

در صورت ادامه روند موجود و فقدان اقدام هماهنگ تشکلهای و سیاست‌گذاران صنعت طیور در زمستان ۱۴۰۵ و بهار ۱۴۰۶ یا استرس مالی شدید، زیان گسترده و احتمال حذف بخش مهمی از ظرفیت مستقل روبه‌رو خواهد شد. مدیریت پیشگیرانه تولید مادر، راستی‌آزمایی آمار سویه‌ها و انتشار مستمر هزینه واقعی تولید باید فوراً در دستور کار قرار گیرد.

هم برآورد تولید را مخدوش می‌کند و هم ارزیابی عملکرد سویه و تصمیم‌گیری درباره واردات، خوراک و تنظیم بازار را به خطا می‌اندازد.

۲. تغییر معیار موفقیت از تعداد قطعه به محصول قابل فروش

افزایش جوجه‌ریزی زمانی ارزش اقتصادی دارد که به افزایش متناسب گوشت قابل فروش منجر شود. معیار ارزیابی صنعت باید کیلوگرم گوشت قابل فروش به ازای هر جوجه، خوراک مصرفی به ازای هر کیلوگرم گوشت، درصد ماندگاری، سن رسیدن به وزن بازار، هزینه تمام‌شده و بازده سرمایه و سالن باشد. هدف، تولید بیشتر با منابع کمتر است؛ نه صرفاً افزایش تعداد قطعه.

۳. مدیریت علمی ظرفیت تولید

ظرفیت اسمی کشور در حلقه‌هایی مانند مرغ مادر، جوجه‌کشی و تولید تخم‌مرغ بیش از نیاز مؤثر بازار است. صدور مجوز جدید باید به آمایش سرزمینی، دسترسی پایدار به آب و خوراک، وضعیت بیماری‌ها، ظرفیت بازار و امکان صادرات وابسته شود. فعال‌سازی و نوسازی واحدهای کارآمد موجود بر ساخت ظرفیت تازه اولویت دارد و سرمایه‌گذاری جدید بهتر است به فراوری، سردخانه، بسته‌بندی، صنایع تبدیلی و شبکه توزیع هدایت شود.

۴. آراین؛ تفکیک حفظ ذخیره ژنتیکی از تولید تجاری

حفظ لاین آراین به‌عنوان ذخیره ژنتیکی ملی و پشتوانه‌ای برای شرایط اضطراری، هدفی قابل دفاع است؛ اما این هدف با تحمیل گسترده آن به تولید تجاری یکسان نیست. حمایت از ذخیره ژنتیکی باید دارای بودجه مستقل، شفاف و قابل ارزیابی باشد و هزینه آن مستقیماً در حساب‌های عمومی ثبت شود، نه آنکه به شکل ضریب تبدیل بالاتر، رشد کمتر، تلفات بیشتر یا افت یکنواختی بر کل زنجیره تحمیل شود.

ادامه حمایت تجاری از آراین باید به نتایج آزمون‌های مستقل و قابل تکرار وابسته باشد. عملکرد آن باید در شرایط یکسان با سویه‌های رقیب و بر مبنای هزینه تولید هر کیلوگرم گوشت قابل فروش، بازده تولید جوجه مادر، خوراک مصرفی، ماندگاری، یکنواختی و ارزش اقتصادی کل مقایسه و نتایج به‌صورت عمومی منتشر شود.

۵. پیامد ملی جوجه‌ریزی سنگین مادر و گوشتی آراین

صنعت طیور ایران در بخش مهمی از زنجیره، صنعتی مونتاژی است: ذرت و کنجاله سویا، افزودنی‌ها، واکسن‌ها، و مواد ژنتیکی عمدتاً از خارج تأمین می‌شوند. بنابراین نهادهای گران و ارزشمندی که باید با بیشترین بازده به گوشت مرغ و تخم‌مرغ تبدیل شوند، سرمایه ملی محسوب می‌شوند. اگر سویه‌ای برای تولید یک کیلوگرم گوشت خوراک بیشتری مصرف کند، دیرتر به وزن بازار برسد، تلفات بالاتر یا بازده تولید مثلی پایین‌تری داشته باشد، منابع وارداتی بیشتری برای تولید محصول کمتر مصرف شده است.

جوجه‌ریزی سنگین مرغ مادر آراین، در صورت پایین‌تر بودن تولید تعداد جوجه قابل فروش به ازای هر قطعه مادر، کشور را ناچار می‌کند گله مادر، سالن، خوراک، واکسن، نیروی انسانی و سرمایه بیشتری به کار گیرد تا همان تعداد جوجه گوشتی مورد نیاز تولید شود. در سطح مرغ گوشتی نیز ضریب تبدیل نامطلوب‌تر یا رشد کندتر، مصرف ذرت و سویا، اشغال سالن، انرژی، دارو و سرمایه در گردش را افزایش می‌دهد. جمع این اختلاف‌ها در مقیاس صدها میلیون قطعه، به زیانی بزرگ در سطح ملی تبدیل می‌شود.

این سیاست همچنین ظرفیت‌های محدود صنعت را از سویه‌های کارآمدتر دور می‌کند، هزینه تمام‌شده مرغ را افزایش می‌دهد و فشار آن در نهایت به مصرف‌کننده، بودجه عمومی و امنیت غذایی منتقل می‌شود. مرغ که در پی افزایش شدید شکاف قیمت گوشت قرمز به منبع اصلی پروتئین دهک‌های متوسط و کم‌درآمد تبدیل شده است، نباید محل انتقال پنهان هزینه یک برنامه اصلاح نژادی کم‌بازده باشد.

بنابراین جوجه‌ریزی گسترده آراین نباید با سهمیه، اجبار اداری یا مشوق‌های غیرشفاف ادامه یابد. حفظ لاین باید در ابعاد محدود و پژوهش‌محور انجام شود و ورود آن به بازار تجاری تنها در صورت دستیابی به حداقل‌های عملکردی و رقابت آزاد با سایر سویه‌ها صورت گیرد. هر مقدار تفاوت عملکرد نیز باید به‌صورت سالاته به تن خوراک اضافی مصرف شده، ارزش هر رفته، ظرفیت

اشغال شده و افزایش هزینه هر کیلوگرم گوشت تبدیل و اعلام شود

۵-۱. گسست ژنتیکی راس تکثیرشده داخلی از راس اصیل آویازن

شرکتهای بین‌المللی اصلاح نژاد طیور هر سال با استفاده از جمعیت‌های بزرگ انتخاب، ثبت دقیق شجره، ارزیابی ژنومی و آزمون‌های گسترده، صفاتی مانند سرعت رشد، ضریب تبدیل، زنده‌مانی، سلامت پنا، یکنواختی و بازده تولیدمثلی را بهبود می‌دهند. هنگامی که ورود اجداد اصیل برای چند سال متوقف می‌شود، جمعیت تکثیرشده داخلی از این پیشرفت جمعی محروم می‌ماند. بنابراین حتی اگر عملکرد آن در آغاز قابل قبول بوده باشد، فاصله‌اش با نسل‌های جدید راس اصیل سال‌به‌سال بیشتر می‌شود.

تکثیر پی‌درپی یک جمعیت محدود در داخل، بدون ارتباط با هسته اصلاح نژادی اصلی و بدون نظام انتخابی هم‌سطح شرکت صاحب سویه، می‌تواند علاوه بر عقب‌ماندگی ژنتیکی، با رانش ژنتیکی، کاهش تنوع، افزایش هم‌خونی، خطا در شناسنامه و تغییر ترکیب خانواده‌ها همراه شود. پیامدهای احتمالی آن کاهش تعداد جوجه قابل فروش در سطح اجداد و مادر، افزایش تلفات، افت یکنواختی، رشد کندتر و ضریب تبدیل نامطلوب‌تر در مرغ گوشتی است. بخشی از افت راندمان مشاهده‌شده در زنجیره می‌تواند با این گسست مرتبط باشد؛ هرچند برای تفکیک دقیق اثر

ژنتیک از خوراک، بیماری و مدیریت، آزمون‌های مستقل مزرعه‌ای ضروری است. ادامه این وضعیت در آینده نه‌چندان دور، شکاف عملکردی را تشدید خواهد کرد؛ زیرا پیشرفت ژنتیکی در هسته‌های متوقف نمی‌شود، اما جمعیت داخلی از ورود ژن‌های بهبودیافته محروم می‌ماند. نتیجه اقتصادی این شکاف، مصرف خوراک و ارزش بیشتر برای تولید محصول کمتر، افزایش نیاز به گله اجداد و مادر، اشغال ظرفیت بیشتر سالن‌ها و بالا رفتن هزینه هر کیلوگرم گوشت است. از این رو واردات دوره‌ای و منظم اجداد اصیل، رعایت قرارداد و حقوق مالکیت سویه، شناسنامه ژنتیکی و ردیابی کامل، و مقایسه مستقل راس تکثیرشده داخلی با راس اصیل باید در اولویت سیاست ژنتیکی صنعت قرار گیرد.

۶. شناسنامه‌دار کردن همه سویه‌های تجاری

عرضه راس تکثیرشده داخلی با نام یا اعتبار راس ۲۰۸ اصیل، بدون گواهی منشأ و تأیید عملکرد، تصمیم اقتصادی مرغدار را مخدوش می‌کند. استفاده از نام تجاری هر سویه باید به مجوز صاحب برسد، شناسنامه ژنتیکی و ردیابی کامل وایسته باشد. یک نهاد مستقل نیز باید رتبه‌بندی سالانه سویه‌ها را بر اساس داده‌های مزرعه‌ای منتشر کند.

۷. انتقال تدریجی تولید خوراک به کارخانه‌های استاندارد

با توجه به سهم بالای خوراک در هزینه تولید و وابستگی کشور به ذرت و سویا، ساخت خوراک در واحدهای فاقد آزمایشگاه، تجهیزات کافی و متخصص تغذیه باید به تدریج محدود شود. کارخانه‌های خوراک می‌بایست ترکیب و ارزش غذایی را تضمین کنند، مواد اولیه و تاریخ تولید را اعلام نمایند، آلودگی‌های قارچی و میکروبی را کنترل کنند و برای هر محموله امکان ردیابی و جبران خسارت

نشانی از مغایرت کیفیت فراهم آورند.

۸. اصلاح سیاست تأمین نهاده‌ها

کاهش آسیب‌پذیری ارزی مستلزم تنوع‌بخشی به کشورهای تأمین‌کننده، ذخایر راهبردی با گردش منظم، امکان خرید مستقیم توسط زنجیره‌های معتبر، کاهش تمرکز در واردات و توزیع، اعلام عمومی موجودی و زمان تخصیص، پژوهش درباره جایگزین‌های اقتصادی و توسعه قرارداد کشت دانه‌های روغنی است. هدف واقع‌بینانه، خودکفایی مطلق نیست؛ بلکه کاهش ریسک و افزایش تنوع منابع است.

۹. گذار از قیمت‌گذاری دستوری به مدیریت بازار

قیمت‌گذاری دستوری در بازاری مشکل از هزاران تولیدکننده کوچک، زیان را عمدتاً به مزرعه منتقل می‌کند و پس از کاهش سرمایه‌گذاری و عرضه، به شکل کمبود یا جهش قیمت به مصرف‌کننده بازمی‌گردد. قیمت باید بر اساس عرضه، تقاضا و هزینه واقعی شکل گیرد؛ هزینه تمام‌شده مستقلاً منتشر شود و حمایت از خنوارهای آسیب‌پذیر از طریق کالایرگ یا اعتبار خرید غذا صورت گیرد. در دوره مازاد نیز خرید ذخیره‌ای باید محدود، شفاف و از پیش تعریف‌شده باشد.

۱۰. تنظیم تولید تخم‌مرغ بر اساس تقاضای مؤثر

صنعت تخم‌مرغ به مدل پیش‌بینی عرضه نیاز دارد که تعداد پولت، ترکیب سنی گله‌ها، زمان حذف، مصرف داخلی و قراردادهای صادراتی را هم‌زمان لحاظ کند. برای خروج گله‌های پیر در سن اقتصادی نیز می‌توان بیمه یا مشوقی محدود طراحی کرد تا مرغدار برای جبران زیان‌های گذشته، گله را تا سنین بسیار بالاتر نگه ندارد و مازاد عرضه تشدید نشود.

۱۱. توسعه صنایع تبدیلی و بازارهای صادراتی

وابستگی صادرات تخم‌مرغ به بازارهای محدودی مانند عراق و افغانستان پایدار نیست. توسعه تولید پودر تخم‌مرغ، تخم‌مرغ مایع پاستوریزه، قطعه‌بندی و فرآوری مرغ، محصولات آماده طبخ و فرآورده‌های حلال دارای برند باید در اولویت قرار گیرد. صادرات نیز می‌بایست بر قرارداد بلندمدت، استاندارد بهداشتی و ثبات مقررات استوار باشد؛ ممنوعیت‌های ناگهانی صادرات، اعتبار کشور را از بین می‌برد.

۱۲. بازسازی دامپروری و تولید گوشت قرمز

کاهش تولید گوشت قرمز و رسیدن نسبت قیمت آن به مرغ به ۷/۲ نشانه عدم تعادل جدی است. سیاست اصلی باید بهبود نرخ زایش، کاهش فاصله زایش، کاهش تلفات بره و گوساله، اصلاح تغذیه دام مولد، جلوگیری از کشتار دام مولد، افزایش وزن لاشه، کوتاه کردن دوره پرورشی و توسعه بیمه و زنجیره‌های یکپارچه باشد. واردات می‌تواند کمبود مقطعی را جبران کند، اما جایگزین اصلاح بهره‌وری داخلی نیست.

۱۳. تمرکز امنیت غذایی بر قدرت خرید

کاهش قدرت خرید مرغ، تخم‌مرغ، گوشت قرمز و شیر نشان می‌دهد افزایش تولید بدون امکان خرید، معادل امنیت غذایی نیست. با توجه به جایگاه مرغ و تخم‌مرغ در تغذیه دهک‌های متوسط و کم‌درآمد، سبب پروتئین هدفمند باید مستقیماً به خنوار تعلق گیرد و امکان انتخاب در بین منابع مختلف پروتئینی را فراهم سازد.

۱۴. تقویت زنجیره‌های یکپارچه و قراردادهای تولید

زنجیره‌های یکپارچه می‌توانند تأمین جوجه، خوراک، خدمات دامپزشکی، کشتار، فرآوری و فروش را هماهنگ کنند و قدرت چانه‌زنی واحدهای کوچک را افزایش دهند. قراردادهای تولید قیمت‌گذاری، کیفیت نهاده، مسئولیت تلفات غیرمعارف، زمان پرداخت و تقسیم ریسک را شفاف کنند تا یکپارچگی به سلطه حلقه‌های بزرگ‌تر بر تولیدکننده تبدیل نشود.

۱۵. طراحی ابزارهای مالی و بیمه‌ای متناسب با صنعت

تورم و جهش ارز، نیاز به سرمایه در گردش را چند برابر کرده است. اعتبار خرید خوراک، تأمین مالی زنجیره‌ها، بیمه نوسان قیمت، بیمه بیماری‌های فراگیر و قراردادهای آتی نهاده و محصول باید توسعه یابد. دسترسی به تسهیلات ترجیحی نیز بهتر است به ثبت اطلاعات، رعایت استانداردهای بهداشتی و تحقق شاخص‌های بهره‌وری وابسته شود.

۱۶. برنامه پنج‌ساله آینده با اهداف قابل اندازه‌گیری

برنامه آینده باید برای هر سال هدف کمی، متوالی، منبع مالی و سازوکار گزارش‌دهی داشته باشد. گزارش عملکرد باید عمومی باشد و دلایل انحراف از برنامه نیز اعلام شود

جمع‌بندی

سیاست‌گذار باید از مدیریت روزانه قیمت و تولید فاصله بگیرد و بر تنظیم قواعد بازار، کاهش ریسک، حمایت هدفمند از اقشار آسیب‌پذیر و ایجاد زیرساخت‌های رقابت تمرکز کند. در همین چارچوب، حفظ آیین باید از تحمیل تجاری آن جدا شود؛ زیرا جوجه‌ریزی سنگین مادر و گوشتی از یک سویه کم‌پایه، در صنعتی موتناژی و وابسته به تهددهای وارداتی، به معنای مصرف خوراک، ارز، انرژی، سالن و سرمایه بیشتر برای محصول کمتر و در نتیجه اتلاف منابع و منافع ملی است

حوزه	شاخص‌های پیشنهادی
مرغ گوشتی	ضریب تبدیل، تلفات، وزن و سن کشتار، گوشت قابل‌فروش به ازای جوجه
مرغ مادر	جوجه قابل‌فروش به ازای مادر و هزینه تولید هر جوجه
سویه‌ها	هزینه هر کیلوگرم گوشت، ماندگاری، یکنواختی و منشأ قابل‌ردیابی
تخم‌گذار	تخم‌مرغ سالم به ازای مرغ پای تولید و سن اقتصادی حذف
خوراک	سهم خوراک استاندارد کارخانه‌ای و انطباق ارزش غذایی
دام	نرخ زایش، تلفات، فاصله زایش و وزن لاشه
بازار	نوسان قیمت و سهم تولیدکننده از قیمت مصرف‌کننده
تجارت	تنوع بازارها و سهم محصولات فراوری‌شده
امنیت غذایی	قدرت خرید محصولات پروتئینی با یک روز حداقل دستمزد
داده	درصد پوشش ردیابی از اجداد و مادر تا کشتارگاه

تحلیل بازار جهانی گوشت

در سال ۲۰۲۵

بر پایه آمار تولید، تجارت و قیمت‌های بین‌المللی

۱. تصویر کلان بازار جهانی

آمارهای سال ۲۰۲۵ تصویر روشن از جهت حرکت بازار جهانی گوشت ارائه می‌کنند. کل تولید گوشت جهان حدود ۲۸۴ میلیون تن برآورد شده و نسبت به سال ۲۰۲۴ حدود ۱،۴ درصد افزایش یافته است. این رشد میان انواع گوشت یکسان نیست: مرغ موتور اصلی افزایش تولید است؛ گوشت گاو با محدودیت عرضه و تقاضای قوی وارداتی مواجه است؛ گوشت خوک از نظر حجم تولید جایگاه بزرگی دارد، اما تجارت آن هنوز پایین‌تر از سال ۲۰۲۱ است؛ و گوشت گوسفند بازاری کوچک، گران و جغرافیایی باقی مانده است. ترکیب بازار نشان می‌دهد آینده پروتئین حیوانی بیش از گذشته به محصولاتی وابسته است که دوره تولید کوتاه‌تر، ضریب تبدیل غذایی بهتر، قیمت مصرف‌کننده پایین‌تر و امکان توسعه سریع‌تر عرضه را دارند. از این منظر، جایگاه گوشت مرغ صرفاً حاصل افزایش ظرفیت پرورش نیست، بلکه پیامد یک برتری هم‌زمان زیستی، اقتصادی، تجاری و جمعیتی است.

گوشت مرغ با تولید بیش از ۱۵۴ میلیون تن و سهم بیش از ۴۰ درصد، بزرگترین بخش تولید جهانی گوشت را تشکیل می‌دهد. گوشت خوک با بیش از ۱۲۶ میلیون تن و سهم حدود ۲۳ درصد، گوشت گاو با ۷۸ میلیون تن و سهم حدود ۲۰ درصد و گوشت گوسفند با حدود ۱۹ میلیون تن و سهم تقریباً ۵ درصد در رتبه‌های بعد قرار دارند. این ترتیب، تفاوت میان «حجم تولید» و «گستره بالقوه مصرف» را نیز آشکار می‌کند: تولید خوک بسیار بزرگ است، ولی بازار بالقوه مرغ از نظر دینی، فرهنگی و جغرافیایی فراگیرتر است.

۲. تولید جهانی انواع گوشت

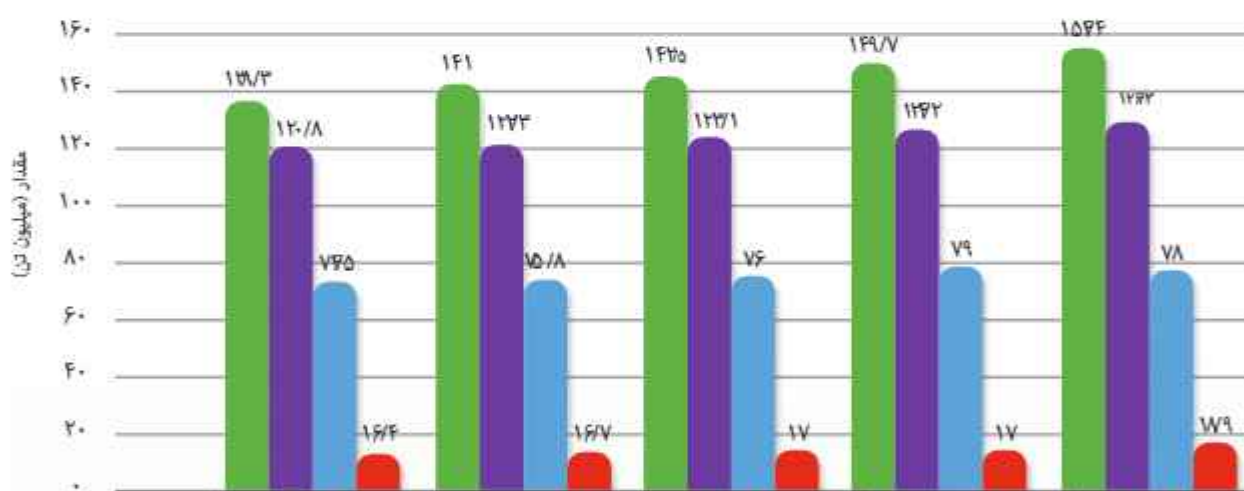

گوشت مرغ با سهم بیش از ۴۰ درصد از تولید جهانی، گسترده‌ترین قابلیت رشد و عمومی‌ترین بازار مصرف را دارد. گوشت خوک، با وجود حجم بالای تولید، به‌سبب محدودیت مذهبی بخش بزرگی از جمعیت جهان و تمرکز کم‌نظیر تولید و مصرف در چین، بازاری متمرکزتر و کم‌جهان‌شمول‌تر است. برای ایران، مزیت راهبردی مرغ تنها زمانی حفظ می‌شود که ژنتیک روزآمد، خوراک، مدیریت و ساختار زنجیره در خدمت بهره‌وری قرار گیرند.

تولید جهانی انواع گوشت در سال ۲۰۲۵

نوع گوشت	تولید جهانی ۲۰۲۵ (میلیون تن)	سهم از کل تولید گوشت	تغییر نسبت به ۲۰۲۴
گوشت مرغ	۱۵۴,۴	۴۰,۲۰٪	+ ۲,۹٪
گوشت خوک	۱۲۶,۲	۳۲,۹۰٪	+ ۱,۰٪
گوشت گاو	۷۸	۲۰,۲۰٪	- ۰,۴٪
گوشت گوسفند	۱۸,۹	۴,۹۰٪	+ ۰,۱۱٪
سایر گوشت‌ها	۶/۴	۱,۷٪	-
کل گوشت	۳۸۴	۱۰۰٪	+ ۱,۴٪

منبع: FAO

	۲۰۲۱	۲۰۲۲	۲۰۲۳	۲۰۲۴	۲۰۲۵
گوشت مرغ	۱۳۸/۳	۱۴۱	۱۴۲/۵	۱۴۹/۷	۱۵۴/۴
گوشت خوک	۱۲۰/۸	۱۲۲/۳	۱۲۳/۱	۱۲۴/۲	۱۲۶/۲
گوشت گاو	۷۴/۵	۷۵/۸	۷۹	۷۹	۷۸
گوشت گوسفند	۱۶/۴	۱۶/۷	۱۷	۱۷	۱۸/۹

منبع: FAO

۱-۲. گوشت مرغ؛ موتور رشد تولید جهانی

تولید جهانی گوشت مرغ از ۱۲۸٫۳ میلیون تن در سال ۲۰۲۱ به ۱۵۴٫۴ میلیون تن در سال ۲۰۲۵ رسیده؛ یعنی طی چهار سال ۱۶٫۱ میلیون تن یا حدود ۱۱٫۶ درصد افزایش داشته است. متوسط رشد مرکب سالانه این محصول در این دوره، سالانه حدود ۲٫۸ درصد بوده و از رشد گوشت گاو و خوک بیشتر بوده است. کوتاهی بودن دوره پرورش، گردش سریع سرمایه، ضرب تبدیل غذایی مناسب تر، امکان واکنش سریع تولید به نوسان تقاضا، قیمت پایین تر برای مصرف کننده، سهولت قطع بندی و فرآوری و نبود منع مذهبی گسترده، مجموعه ای از مزیت ها را پدید آورده که هیچ یک از گوشت های اصلی به طور هم زمان از همه آنها برخوردار نیستند. پیشرفت مستمر اصلاح نژادی با استفاده از ژنومیک و انتشار سریع دستاوردهای ژنتیکی از هسته های اصلی به گله های اجداد، مادر و گوشتی (حدود ۲ سال) نیز این برتری را تقویت کرده است.

۲-۲. گوشت گاو؛ رشد کند و فشار عرضه

تولید گوشت گاو از ۷۴٫۵ میلیون تن در سال ۲۰۲۱ به ۷۸ میلیون تن در سال ۲۰۲۵ رسیده است. رشد تجمعی این دوره حدود ۴٫۷ درصد و متوسط رشد سالانه نزدیک به ۱٫۲ درصد بوده است. طولانی بودن چرخه تولید، هزینه نگهداری دام مولد، محدودیت مرتع و آب، هزینه خوراک، سرمایه بر بودن تولید و تشدید الزامات زیست محیطی، سرعت واکنش عرضه را محدود می کند. کاهش تولید سالانه و رشد تجارت، نشانه فشار تقاضا بر عرضه جهانی و یکی از دلایل ماندگاری قیمت بالای گوشت گاو است.

۳-۲. گوشت خوک؛ بازار بزرگ اما جمعیت محور و متمرکز

تولید گوشت خوک از ۱۲۰٫۸ میلیون تن در سال ۲۰۲۱ به ۱۲۶٫۳ میلیون تن در سال ۲۰۲۵ افزایش یافته است. رشد تجمعی این دوره حدود ۴٫۶ درصد و متوسط رشد مرکب سالانه نزدیک به ۱٫۱ درصد بوده است. بیماری تب خاکی آفریقایی، هزینه خوراک، سیاست های زیست محیطی و بازسازی گله ها در چین از عوامل اصلی نوسان این بازار بوده اند. برای تفسیر فاصله تولید و مصرف گوشت خوک با گوشت مرغ، توجه به صبغه دینی و جمعیتی جهان ضروری است. تازه ترین برآورد جامع مرکز پژوهشی Pew نشان می دهد جمعیت مسلمانان جهان در سال ۲۰۲۰ حدود ۲٫۵ میلیارد نفر، معادل ۲۵٫۶ درصد جمعیت جهان بوده است؛ بنابراین رقم حدود ۱٫۵ میلیارد نفر که در برخی منابع قدیمی دیده می شود، دیگر نماینده وضعیت امروز نیست. اسلام مصرف گوشت خوک را منع می کند و در آیین یهود نیز مصرف آن مجاز نیست. جمعیت یهودیان جهان در همان برآورد نزدیک به ۱۵ میلیون نفر، معادل حدود ۰٫۲ درصد جمعیت جهان، گزارش شده است.

در نتیجه، بیش از یک چهارم جمعیت جهان به دلیل تعلق دینی به اسلام خارج از بازار متعارف گوشت خوک قرار می گیرد؛ جمعیت یهودیان نیز بر دامنه این محدودیت می افزاید. میزان پابندی افراد به احکام غذایی یکسان نیست، اما در سطح بازار، مقررات غذای حلال، الگوی خرید خاوار، خدمات غذایی عمومی و سیاست وارداتی کشورهای مسلمان اثری ساختاری بر تقاضا دارد. گوشت مرغ چنین مانع فراگیری ندارد و هم در بازارهای حلال و هم در بازارهای غیرحلال قابل عرضه است. همین جهان شمولی یکی از دلایل مهم نزدیک شدن و سپس پیشی گرفتن تولید مرغ از تولید خوک است.

تمرکز بازار خوک در چین، سوی دیگر همین واقعیت جمعیتی است. جمعیت سرزمین اصلی چین در پایان سال ۲۰۲۵ طبق اداره ملی آمار آن کشور بیش از ۱٫۴ میلیارد نفر بوده است. گزارش وزارت کشاورزی آمریکا، چین را بزرگترین تولیدکننده و مصرف کننده گوشت خوک در جهان معرفی می کند. برآورد این نهاد برای سال ۲۰۲۵، تولید بیش از ۵۷ میلیون تن و مصرف داخلی بیش از ۵۸ میلیون تن است؛ ارقامی که به ترتیب حدود ۴۵ درصد تولید و ۴۶ درصد مصرف متناظر با تولید جهانی گزارش شده در این کتاب را نمایندگی می کنند. همچنین داده های وزارت کشاورزی آمریکا (USDA) برای ۲۰۲۴ نشان می دهد چین با تولید بیش از ۵۷ میلیون تن، حدود ۴۸ درصد تولید جهانی خوک در برآورد آن سال را در اختیار داشته است. بنابراین مسیر جهانی گوشت خوک به طور نامتناسبی به اقتصاد جمعیت، سیاست ذخایر، بیماری های دامی و ترجیحات مصرف کنندگان چین وابسته است. بهبود تولید داخلی چین می تواند واردات جهانی را کاهش دهد و صادرکنندگان بزرگ را با مزاد عرضه روبه رو سازد؛ اکت تولید چین نیز می تواند در مدت کوتاهی تجارت و قیمت جهانی را دگرگون کند. چشم انداز OECD-FAO نیز کاهش تدریجی اتکای چین به واردات گوشت خوک را یکی از عوامل تغییر الگوی تجارت جهانی در دهه آینده می داند.

۴-۲. گوشت گوسفند؛ بازار کوچک و گران

گوشت گوسفند با تولید تقریباً ۱۹ میلیون تن حدود ۵ درصد تولید جهانی را تشکیل می دهد. محدودیت مرتع، نرخ تولیدمثل پایین تر، طولانی بودن چرخه تولید، هزینه نگهداری دام مولد و تمرکز جغرافیایی عرضه، امکان گسترش سریع آن را محدود می کند. اهمیت فرهنگی این گوشت در خاورمیانه، شمال آفریقا و بخش هایی از آسیا بالاست، اما قیمت زیاد آن مانع تبدیل شدن به پروتئین روزمره برای بخش بزرگی از خاوارهای جهان می شود.

۵-۲. سایر گوشت ها

حجم تجارت جهانی انواع گوشت در سال ۲۰۲۵ حدود ۴۲ میلیون تن گزارش شده است. مقایسه این رقم با تولید ۲۸۴ میلیون تنی نشان می دهد تنها کمی بیش از ۱۱ درصد گوشت تولید شده وارد تجارت بین المللی می شود و بخش عمده تولید در کشور تولیدکننده به مصرف می رسد. از این رو، بازار بین المللی گوشت در مقایسه با کل تولید نسبتاً کم عمق است و شوک تولید، بیماری، خشکسالی یا محدودیت صادراتی در چند کشور می تواند اثری بزرگ بر قیمت های جهانی داشته باشد.

۳. تجارت جهانی گوشت؛ بازار کم عمق و آسیب پذیر

حجم تجارت جهانی انواع گوشت در سال ۲۰۲۵ حدود ۴۲ میلیون تن گزارش شده است. مقایسه این رقم با تولید ۲۸۴ میلیون تنی نشان می دهد تنها کمی بیش از ۱۱ درصد گوشت تولید شده وارد تجارت بین المللی می شود و بخش عمده تولید در کشور تولیدکننده به مصرف می رسد. از این رو، بازار بین المللی گوشت در مقایسه با کل تولید نسبتاً کم عمق است و شوک تولید، بیماری، خشکسالی یا محدودیت صادراتی در

چند کشور می‌تواند اثری بزرگ بر قیمت‌های جهانی داشته باشد.

۳-۱. مرغ؛ بزرگ‌ترین قلم تجارت

تجارت جهانی گوشت مرغ در سال ۲۰۲۵ به ۱۶,۷ میلیون تن رسیده و حدود ۲۸,۸ درصد کل تجارت گوشت را تشکیل می‌دهد. نزدیک به ۱۰,۸ درصد تولید جهانی مرغ وارد تجارت می‌شود. قیمت رقابتی، سهولت انجماد، قابلیت عرضه قطعات متناسب با ترجیح بازار و پذیرش فرهنگی گسترده، مرغ را به عمومی‌ترین کالای گوشتی در تجارت جهانی تبدیل کرده است. رشد تجارت مرغ از رشد تولید آن کندتر بوده است: تولید بین سال‌های ۲۰۲۱ تا ۲۰۲۵ حدود ۱۱,۶ درصد افزایش یافت، اما تجارت حدود ۵,۷ درصد رشد کرد. این تفاوت نشان می‌دهد بخش مهمی از ظرفیت جدید در بازار داخلی کشورهای تولیدکننده جذب شده و بسیاری از دولت‌ها تولید مرغ را ابزار قابل دسترسی‌تری برای امنیت غذایی دانسته‌اند.

۳-۲. گاو؛ بالاترین وابستگی به تجارت

تجارت گوشت گاو با ۱۲,۴ میلیون تن حدود ۲۱,۲ درصد تجارت جهانی گوشت را در اختیار دارد. نسبت تجارت به تولید آن حدود ۱۷,۲ درصد و از همه گروه‌های اصلی بالاتر است. تمرکز صادرات در برزیل، استرالیا، آمریکا، آرژانتین و نیوزیلند و وابستگی کشورهای پرجمعیت و کم‌زمین به واردات، توضیح‌دهنده این ساختار است. افزایش تجارت در شرایط محدودیت تولید، استمرار فشار قیمتی را محتمل می‌سازد و مصرف‌کنندگان کم‌درآمد را بیشتر به سمت مرغ سوق می‌دهد.

۳-۳. خوک؛ افت تجارت در قیاس با ۲۰۲۱

تجارت جهانی گوشت خوک از حدود ۱۲ میلیون تن در سال ۲۰۲۱ به حدود ۱۰ میلیون تن در سال ۲۰۲۵ کاهش یافته است؛ یعنی افتی حدود ۲ میلیون تن یا تقریباً ۲۰ درصد. متوسط کاهش سالانه در این دوره بیش از ۵ درصد بوده است. بازیابی تولید چین پس از تب‌خوکی آفریقایی، افزایش خوداتکایی، ضعف نسبی تقاضا و محدودیت بازار در کشورهای مسلمان از عوامل مهم این روند هستند. تنها حدود ۸ درصد تولید خوک وارد تجارت جهانی می‌شود. تمرکز بسیار بالای تولید و مصرف در چین سبب می‌شود افزایش تولید داخلی این کشور، حتی بدون کاهش محسوس مصرف جهانی، واردات را پایین بیاورد و حجم تجارت را منقبض کند. در مقابل، بازار مرغ میان کشورهای بیشتری توزیع شده و ریسک تمرکز تقاضای آن کمتر است.

۳-۴. گوسفند؛ تجارت محدود

تجارت گوشت گوسفند در سال ۲۰۲۵ حدود ۱,۳ میلیون تن و معادل ۲ درصد کل تجارت گوشت بوده است. نسبت تجارت به تولید حدود ۶,۹ درصد است. تمرکز صادرات در استرالیا و نیوزیلند، قیمت بالا و محدودیت عرضه، این بازار را کوچک نگه داشته است.

۰۴. مقایسه قیمت‌های بین‌المللی

قیمت‌های اکتبر ۲۰۲۵ نشان می‌دهد مرغ با فاصله زیاد ارزان‌ترین گوشت قابل تجارت است. گوشت گاو آمریکا حدود ۶,۸ برابر مرغ آمریکا و گوشت گاو برزیل حدود ۳,۲ برابر مرغ برزیل قیمت داشته است. گوشت گوسفند نیز بسته به مبدأ بیش از چهار تا شش برابر مرغ قیمت دارد. این فاصله، تفاوت بنیادی در بهرهوری رستی، دوره تولید، نرخ تولیدمثل، هزینه نگهداری دام مولد، مصرف خوراک، نیاز به زمین و آب و سرعت گردش سرمایه را منعکس می‌کند.

تجارت جهانی گوشت در سال ۲۰۲۵

نوع گوشت	تجارت جهانی ۲۰۲۵	تغییر نسبت به ۲۰۲۴	وضعیت بازار
گوشت مرغ	۱۶,۷	+ ۲,۵%	افزایش ملایم ▲
گوشت خوک	۱۰,۲	+ ۲%	افزایش ملایم ▲
گوشت گاو	۱۳,۴	+ ۴/۷%	تقاضای قوی ▲
گوشت گوسفند	۱,۳	- ۱,۹%	کاهش تجارت ▼
کل گوشت	۴۱/۶	+ ۲/۹%	افزایش تجارت

نتیجه جمعیتی برتری مرغ بر خوک فقط نتیجه ضریب تبدیل و سرعت رشد نیست. مرغ به بازار بالقوه تقریباً همه ادیان و فرهنگ‌ها دسترسی دارد. در حالی که خوک از بازار حدود یک‌چهارم جمعیت جهان به صورت ساختاری محروم است و نزدیک به نیمی از تولید و مصرف آن به یک کشور وابسته است.

اختلاف قیمت یک نوع گوشت میان کشورها را باید با توجه به مشخصات کالا تفسیر کرد. تفاوت قطعه، کیفیت و درجه بندی، شیوه تغذیه، بازار مقصد، شرایط تحویل، استانداردهای بهداشتی و نرخ ارز می تواند مقایسه مستقیم را مخدوش کند. قیمت بالاتر مرغ برزیل نسبت به آمریکا در جدول نیز لزوماً به معنای هزینه تولید بالاتر برزیل نیست و می تواند حاصل تفاوت محصول یا مبنای قیمت گذاری باشد.

۵. پیامهای راهبردی بازار جهانی برای ایران

۵-۱. مرغ. ستون اصلی امنیت پروتئینی کشور

جهان شمولی مصرف، قیمت پایین و قابلیت توسعه سریع عرضه نشان می دهد گوشت مرغ برای ایران صرفاً یک محصول کشاورزی نیست؛ ستون اصلی دسترسی خنثوار به پروتئین حیوانی است. هر سیاستی که هزینه تولید مرغ را افزایش دهد، مستقیماً قدرت خرید، تغذیه خنثوار و امنیت غذایی را متأثر می کند. فاصله شدید قیمت گوشت قرمز و مرغ در ایران این نقش را پررنگتر ساخته است.

۵-۲. بهره‌وری ژنتیکی. مسئله‌ای ملی و ارزی

در صنعتی که بخش عمده ذرت و کنجاله سویا از خارج تأمین می شود، هر گرم خوراک اضافه فقط هزینه مرغداری نیست؛ مصرف ارز، اضافه مصرف آب، حمل و نقل، انرژی و سرمایه ملی است. از این رو انتخاب سویه باید بر پایه وزن زنده و جوجه‌ریزی اسمی انجام نشود، بلکه ضریب تبدیل، ماندگاری، سرعت رشد، یکنواختی، بازده لاشه، کیفیت قطعات و هزینه تولید هر کیلوگرم گوشت قابل فروش معیار تصمیم باشد. اختلاف کوچک ضریب تبدیل در مقیاس نزدیک به دو میلیارد قطعه جوجه‌ریزی سالانه، به صدها هزار تن خوراک تبدیل می شود. برای نمونه، افزایش فقط ۰.۱ واحدی ضریب تبدیل به معنای مصرف ۱۰۰ گرم خوراک اضافه به ازای هر کیلوگرم وزن زنده است. در تولید چند میلیون تن مرغ، پیامد آن می تواند صدها میلیون دلار هزینه اضافی نهاده باشد. سیاست ژنتیکی بنابراین باید بخشی از سیاست ارزی و امنیت غذایی کشور تلقی شود.

۵-۳. گسست ژنتیکی راس و پیامد تکثیر داخلی

گزارش دبیرکل فدراسیون طیور در سال ۱۴۰۵ حاکی است که حدود پنج سال گله اجداد راس جدید وارد کشور شده و این وضعیت به چالش بهره‌وری انجامیده است. در ساختار اصلاح نژاد طیور، گله اجداد کالایی ثابت و قابل تکثیر نامحدود نیست. شرکت‌های اصلاح نژاد در هر نسل، حاصل انتخاب ژنتیکی تازه را از هسته‌های خالص به سطح اجداد منتقل می کنند. ادامه تکثیر داخلی از ذخایر قدیمی، کشور را از جریان سالانه پیشرفت ژنتیکی جدا می کند و فاصله عملکردی را به تدریج افزایش می دهد.

محصولی که در بازار ایران با نام راس عرضه می شود، هنگامی می تواند با استاندارد جهانی راس ۲۰۸ مقایسه شود که منشأ ژنتیکی، نسل، اسناد واردات و زنجیره تکثیر آن قابل ردیابی باشد. استفاده از عنوان «راس» برای جوجه حاصل از تکثیر چندنسلی ذخایر قدیمی یا آمیخته‌گری داخلی، تضمین کننده برخورداری از ظرفیت ژنتیکی روز دنیا نیست. اصطلاح رایج «راس دستکاری شده» یا «راس غیراصیل» در صنعت، در اصل بیانگر همین نگرانی درباره گسست از منبع اصلی، نبود شفافیت شجره و ضعف قابلیت مقایسه با استاندارد شرکت اصلاح کننده است.

پیامد این گسست فقط کاهش وزن یا افزایش ضریب تبدیل نیست. افت یکنواختی، افزایش پراکندگی وزن، ضعف کیفیت جوجه بکروژه تولیدی، کاهش قابلیت پیش‌بینی عملکرد و دشوار شدن برنامه‌ریزی کشتارگاه و بازار قطع‌بندی نیز از پیامدهای محتمل است. راحل، ایجاد انحصار تازه نیست؛ واردات شفاف گله اجداد اصیل از شرکت‌های صاحب ژنتیک، امکان فعالیت رقابتی بخش خصوصی، ثبت و ردیابی نسل‌ها، آزمون عملکرد مستقل و انتشار عمومی نتایج ضروری است.

۵-۴. آراین؛ ذخیره ژنتیکی کهنه. محصول تجاری کم‌رقابت در وضعیت فعلی

حفظ لاین آراین به عنوان ذخیره ژنتیکی و ظرفیت پشتیبان امنیت زیستی کشور اهمیت دارد، اما این هدف با تحمیل گسترده محصولی کم‌بازده به زنجیره تجاری یکسان نیست. ارزیابی‌های کارشناسی نشان می دهند که شاخص‌های عملکردی آراین، از جمله ضریب تبدیل، افت لاشه و تلفات، در

کشور	گاو	گوسفند	هوک	مرغ
استرالیا	۸۶۰۶	۷،۱۱۱	-	-
آمریکا	۹۵۶۶	-	۲،۹۱۸	۱،۶۰۸
برزیل	۵۵۲۶	-	۲،۵۵۱	۱،۶۸۱
نیوزیلند	-	۸،۶۶۲	-	-
آلمان	-	-	۲،۱۳۳	-

قیمت‌های واقعی
بین‌المللی
دلار به ازای هر تن
منبع: FAO

مقایسه با سوبه‌های خارجی نامطلوب بوده است.

کارشناسان آراین را سوبه‌ای سبک تا متوسط می‌دانند که در وزن‌های بالاتر یا افت عملکرد و سوددهی کمتر مواجه می‌شود و رسیدن آن به وزن و ضریب تبدیل رقابتی را نیازمند اصلاح نژادی جدی و زمان‌بر می‌دانند.

تولیدکنندگان و کارشناسان ضریب تبدیل آراین را در عمل بالاتر از ۲ می‌دانند و هزینه اضافی آن را برای صنعت و اقتصاد کشور در صورتی که کل جوجه‌ریزی از سوبه آراین باشد سالانه حدود ۲ میلیارد دلار برآورد می‌کنند. این رقم یک برآورد صافی است و باید با مدل مستقل شامل تعداد قطعه، وزن فروش، تفاوت واقعی ضریب تبدیل، قیمت نهاده، تلفات و بازده لاشه بازآزمایی شود؛ با این حال جهت اقتصادی مسئله روشن است: الزام به مصرف سوبه‌ای با خوراک بیشتر و گوشت قابل فروش کمتر، انتقال هزینه به تولیدکننده، دولت و مصرف‌کننده است. کشتارگاه‌ها معمولاً مرغ آراین را حدود ۱۰ درصد ارزان‌تر از سوبه‌های بین‌المللی می‌خرند، چون افت بالاتر گوشت سینه کمتری دارد.

بازده لاشه و وزن نسبی سنگدان آراین بالاتر و پراکسیداسیون چربی گوشت سینه و ران آراین بیشتر است. این نتایج بر ضرورت ارزیابی چندشاخصی تأکید دارد: هیچ ادعای برتری یا ضعف نباید بر یک شاخص یا یک آزمایش محدود استوار باشد؛ تصمیم ملی باید بر داده‌های گسترده مزرعه‌ای و اقتصادی بنا شود.

توسعه آراین زمانی موجه است که یک برنامه اصلاح نژادی بلندمدت، بودجه تحقیق و توسعه پایدار، بانک اطلاعات ژنومی و عملکردی، آزمون تسل، انتخاب چندصفتی و مدیریت حرفه‌ای مستقل داشته باشد. حمایت باید به تحقیق، حفظ تنوع ژنتیکی و کاهش شکاف عملکرد اختصاص یابد؛ خرید اجباری، سهمیه جوجه‌ریزی و نهاده ترجیحی بدون سنجش خروجی، ضعف ژنتیکی را پنهان و انگیزه اصلاح واقعی را تضعیف می‌کند.

۵-۵. آمار اسمی جوجه‌ریزی و خطای سیاست‌گذاری

ثبت جوجه‌ریزی زمانی ارزش سیاستی دارد که به ورود واقعی جوجه به سالن، مصرف نهاده، خروج مرغ زنده و تحویل به کشتارگاه متصل باشد. استقبال پایین تولیدکننده و بازار از آراین می‌تواند باعث شود ارقام ثبت‌شده با پرورش واقعی فاصله پیدا کند. چنین شکافی پیش‌بینی نهاده، عرضه مرغ، قیمت و نیاز وارداتی را مخدوش می‌کند. اتصال سامانه جوجه‌کشی، حمل جوجه، بیمه، تخصیص نهاده و کشتارگاه با شناسه گله، امکان راستی‌آزمایی را فراهم خواهد کرد.

۵-۶. رقابت سوبه‌ها بر پایه آزمون مستقل

سیاست مطلوب، حذف اداری یک سوبه یا تحمیل سوبه دیگر نیست؛ ایجاد میدان رقابت شفاف است. هر سوبه باید در مناطق اقلیمی مختلف و تحت شرایط تجاری، با پروتکل مشترک آزمون شود. ضریب تبدیل تصحیح‌شده برای وزن، شاخص تولید، تلفات، مصرف دارو، بازده لاشه، درصد گوشت سینه، یکنواختی و سود خالص به ازای مترمربع و دوره باید منتشر شود. تصمیم مرغدار و سیاستگذار بر پایه این کارنامه مستقل، هم بهره‌وری را بالا می‌برد و هم ادعاهای تبلیغاتی را محدود می‌کند.

۵-۷. از خرده‌مالکی به زنجیرهای پاسخ‌گو

فاصله میان ضریب تبدیل حدود ۱،۹ در واحدهای عادی و حدود ۱،۶ در زنجیره‌های یکپارچه نشان می‌دهد ژنتیک به‌تنهایی تعیین‌کننده نیست. کیفیت جوجه، خوراک، تهویه، سلامت، مدیریت بشر، زمان کشتار و بازار باید در یک نظام پاسخ‌گو هماهنگ شوند. توسعه زنجیره زمانی مفید است که رقابت، شفافیت قرارداد، سهم منصفانه مرغدار و انتشار شاخص‌های عملکرد حفظ شود؛ تمرکز انحصاری بدون پاسخ‌گویی می‌تواند ناکارآمدی را از سطح مزرعه به سطح زنجیره منتقل کند.

۵-۸. راهبرد صادرات؛ رقابت بر سر هزینه و استاندارد

قیمت جهانی مرغ در جدول بین ۱،۴۰۸ تا ۱،۶۸۱ دلار در هر تن است. این سطح قیمت نشان می‌دهد صادرات پایدار با یارانه پنهان یا تخلیه مقطعی مازاد داخلی شکل نمی‌گیرد. دسترسی به ژنتیک پربازده، خوراک رقابتی، وضعیت بهداشتی قابل اعتماد، کشتارگاه استاندارد، زنجیره سرد، قطع‌بندی متناسب با بازار مقصد و ثبات مقررات ضروری است. ایران می‌تواند از مزیت جغرافیایی بازارهای حلال پیرامونی بهره‌بردارد، اما تنها محصولی امکان ماندگاری دارد که قیمت و کیفیت آن قابل تکرار باشد.

۶. جمع‌بندی

بازار جهانی در حال حرکت به سوی گوشت‌هایی است که با زمان، خوراک و سرمایه کمتر تولید شوند. مرغ روشن‌ترین مصداق این تحول است و مزیت آن با باورهای دینی جهان تقویت می‌شود: بازار خوک با منع مصرف برای حدود ۲ میلیارد مسلمان و نزدیک ۱۵ میلیون یهودی محدود است و تقریباً نیمی از آن به کشور چین وابسته است؛ مرغ از چنین محدودیت و تمرکزی برخوردار نیست. برای ایران، پاسخ منطقی به این روند افزایش صرف جوجه‌ریزی نیست؛ افزایش گوشت قابل فروش به ازای هر واحد خوراک، ارز،

سالن و زمان است. گسست از ژنتیک اصیل راس، عرضه جوجه‌های فاقد شفافیت نسلی و تحمیل تجاری آراین پیش از رسیدن به عملکرد رقابتی، منابع وارداتی را به محصول کمتر و گران‌تر تبدیل می‌کند. حفظ آراین باید در قالب برنامه علمی اصلاح نژاد و ذخیره راهبردی دنبال شود و تأمین راس اصیل نیز باید رقابتی، شفاف و قابل ردیابی باشد معیار نهایی سیاست هزینه هر کیلو گرم گوشت سالم و قابل فروش است، نه نام سویه، تعداد جوجه ثبت‌شده یا هدف‌گذاری اداری.

ساختار و عملکرد زنجیره‌های تولید گوشت مرغ در سال ۱۴۰۴

مبنای آماری این تحلیل، فایل «گزارش عملکرد تولید و جوجه‌ریزی شرکتهای زنجیره» در سال ۱۴۰۴ است که انجمن زنجیره‌ها در اختیار گذاشته و حاوی اطلاعات ۹۶ شرکت در ۲۱ استان است. داده موجود، حجم جوجه‌ریزی زنجیره‌ها را نشان می‌دهد؛ از این رو، تحلیل حاضر در درجه نخست بر مقیاس تمرکز و ساختار بازار متمرکز است.

آمارها نشان می‌دهد توزیع جوجه‌ریزی به شدت نامتوازن است و چند شرکت بزرگ، میانگین را بالا برده‌اند. ۶۳ زنجیره کمتر از پنج میلیون قطعه و ۱۸ زنجیره کمتر از یک میلیون قطعه در کل سال جوجه‌ریزی داشته‌اند. برای شرکتهایی با ارقام بسیار پایین، باید روشن شود که آیا زنجیره واقعاً فعال بوده، بخشی از فعالیت آن ثبت نشده، یا عنوان زنجیره صرفاً جنبه اداری داشته است.

پنج زنجیره بزرگ ۲۶٫۲ درصد و ده زنجیره بزرگ ۴۷ درصد کل جوجه‌ریزی گزارش‌شده را در اختیار دارند. دو شرکت سپیدماکیان و دام و طیور کوروش نیز روی هم حدود ۲۶٫۲ درصد کل را تشکیل می‌دهند. ۵۹ درصد جوجه‌ریزی متعلق به شرکت‌های بزرگ است که از نابرابری بالای فعالیت حکایت دارد. توزیع نامتوازن و تفاوت مقیاس فعالیت زنجیره‌ها قابل توجه است. البته ارزیابی بهره‌وری و قدرت بازار به شاخص‌های دیگری نیاز دارد.

این تمرکز باید همراه با ساختار مالکیت خوانده شود. در اسفند ۱۴۰۲، شرکت دام و طیور کوروش ۵۵ درصد سهام سپیدماکیان را خریداری کرد و به سهامدار عمده آن تبدیل شد.

بنابراین سپیدماکیان و کوروش را نمی‌توان در تحلیل رقابت، دو قطب کاملاً مستقل تلقی کرد؛ هرچند هر شرکت شخصیت حقوقی و عملیات خود را دارد.

چهار استان نخست ۵۸۴ درصد کل جوجه‌ریزی زنجیره‌ها را در اختیار دارند. سهم بالای بعضی استان‌ها بیش از آنکه نشانه گسترش متوازن الگوی زنجیره‌ای باشد، نتیجه استقرار چند بنگاه بسیار بزرگ است. افزون بر این، ده استان در گزارش حضور ندارند و مشخص نیست فقدان آنها ناشی از نبود زنجیره فعال یا نقص پوشش آماری است.

تداوم ساختار خرده‌مالکی و قیمت‌پذیری تولیدکننده

با وجود شکل‌گیری این تعداد زنجیره، ساختار غالب صنعت طیور ایران، به‌ویژه در بخش پرورش مرغ گوشتی، همچنان خرده‌مالکی، پراکنده و متشکل از شمار زیادی واحد مستقل است. بخش مهمی از تولید کشور خارج از زنجیره‌ها انجام می‌شود و حتی در بسیاری از زنجیره‌های ثبت‌شده نیز تمام حلقه‌ها تحت مالکیت و مدیریت واحد قرار ندارند.

تعداد فراوان تولیدکنندگان، سهم ناچیز هر مرغدار از عرضه کل، همگنی نسبی محصول و فروش محصولی فسادپذیر، مرغداران را به بنگاههایی قیمت‌پذیر تبدیل کرده است. از این منظر، بازار مرغ رنده به بازار رقابت کامل نزدیک است؛ با این حال، به دلیل قیمت‌گذاری دستوری، توزیع سهمیه‌ای نهاده‌ها، مداخلات تعزیراتی و تفاوت دسترسی

جمع‌بندی اصلی:

وجود ۹۶ زنجیره ثبت‌شده، ساختار خرده‌مالکی و قیمت‌پذیر صنعت را تغییر نداده است. زنجیره‌های ایران از نظر مالکیت، قرارداد، مقیاس، بازار و آزادی تجاری با الگوهای یکپارچه ترکیه، آفریقای جنوبی و آمریکا فاصله بنیادی دارند.

بناگاهها به سرمایه و بازار، نمی‌توان آن را نمونه خالص رقابت کامل در معنای نظری دانست. وجود زنجیره‌ها تاکنون قدرت قیمت‌گذاری مؤثری به تولیدکنندگان نداده است. قیمت مرغ بیش از آنکه حاصل مذاکره متوازن میان تولیدکننده و خریدار باشد، تحت تأثیر عرضه روزانه، شبکه کشتار و توزیع، سیاست‌های تنظیم بازار و حساسیت سیاسی قیمت مصرف‌کننده قرار دارد. در نتیجه، تولیدکننده ممکن است تمام ریسک افزایش هزینه‌ها را تحمل کند، بدون آنکه اختیار انتقال متناسب این هزینه‌ها به قیمت فروش را داشته باشد.

زنجیره ایرانی با الگوهای ترکیه، آفریقای جنوبی و آمریکا مشابه نیست*

زنجیره‌های ثبت‌شده در ایران را نباید معادل ساختارهای یکپارچه و تثبیت‌شده در ترکیه، آفریقای جنوبی و ایالات متحده دانست (تجربه شخصی نویسنده). در آن کشورها، یکپارچگی معمولاً بر پایه قراردادهای روشن، تأمین جوجه و خوراک، خدمات دامپزشکی و فنی، برنامه کشتار، استاندارد کیفی، بازاریابی، فرآوری و صادرات شکل گرفته است. تولیدکننده قراردادی معمولاً در یک نظام قابل پیش‌بینی‌تر فعالیت می‌کند و بناگاه مرکزی مسئولیت بیشتری در مدیریت بازار و ریسک دارد. از این رو، شمار زنجیره‌ها به‌تنهایی معیار بلوغ ساختاری نیست. معیار واقعی، میزان مالکیت یا کنترل مؤثر حلقه‌ها، کیفیت قراردادهای بهره‌وری قابل سنجش، تنوع محصول، قدرت بازاریابی، دسترسی پایدار به صادرات و نحوه تقسیم ارزش افزوده و ریسک میان حلقه‌هاست.

فشار تنظیم بازار بر زنجیره‌های بزرگ

قابلیت شناسایی، تمرکز مدیریتی، حجم تولید، کشتارگاه و شبکه توزیع، زنجیره‌های بزرگ را به هدفی در دسترس برای سیاست‌های تنظیم بازار تبدیل می‌کند. اعمال فشار بر چند شرکت بزرگ برای عرضه فوری مرغ با قیمت تعیین‌شده، از نظر اجرایی برای دولت آسان‌تر از هماهنگی با هزاران مرغدار مستقل و پراکنده است. در نتیجه، زنجیره‌ها ممکن است در دوره‌های کمبود یا افزایش قیمت، عملاً به ابزار دولت برای کنترل بازار مصرف تبدیل شوند. این وضعیت یک تناقض بنیادی ایجاد می‌کند: زنجیره باید سرمایه‌گذاری کند، اشتغال ایجاد کند و ریسک تولید و بازار را بپذیرد؛ اما در زمان فروش، ممکن است آزادی قیمت‌گذاری متناسب با هزینه و ریسک را نداشته باشد. چنین ترتیبی انگیزه سرمایه‌گذاری بلندمدت، توسعه ظرفیت را تضعیف می‌کند.

زنجیره‌ها و بازار سرمایه

ورود زنجیره‌های طیور به بورس، در شرایط عادی می‌تواند شفافیت مالی، دسترسی به سرمایه و امکان مشارکت عموم را افزایش دهد. سپیدماکیان با نماد «سپید» در بازار سرمایه حضور دارد و شرکت دام و طیور کوروش سهامدار عمده ۵۵ درصدی آن است. باین‌حال، قیمت‌گذاری دستوری، محدودیت‌های تعزیراتی، تغییرات ناگهانی سیاست صادرات و عدم امکان انتقال افزایش هزینه نهاده‌ها به قیمت فروش، سودآوری این بناگاه‌ها را غیرقابل پیش‌بینی می‌کند. این ریسک‌های سیاسی می‌تواند موجب کاهش جذابیت سهام شرکت‌های طیور برای سرمایه‌گذاران خرد، افزایش نرخ بازده مورد انتظار آنان و اعمال تخفیف در ارزش‌گذاری سهام شود. هرچه امکان پیش‌بینی قیمت فروش و جریان سود کمتر باشد، بازار سرمایه نیز ارزش کمتری برای ظرفیت تولیدی شرکت قائل خواهد شد؛ حتی اگر بناگاه از نظر فیزیکی بزرگ و یکپارچه باشد.

صادرات؛ حلقه مفقوده پایداری زنجیره‌ها

زنجیره‌های بزرگ برای رسیدن به مقیاس اقتصادی و کاهش وابستگی به سیاست‌های روزمره تنظیم بازار داخلی، باید صادرات را به بخش دائمی مدل کسب‌وکار خود تبدیل کنند. صادرات مقطعی و صدور مجوز پس از ایجاد مزاحمت، امکان عقد قرارداد بلندمدت، ساخت برند، حفظ مشتری خارجی و سرمایه‌گذاری در فرآوری را از بین می‌برد.

اهمیت صادرات تنها در فروش مازاد تولید یا کسب درآمد ارزی خلاصه نمی‌شود. کیفیت تولید ایران تا زمانی که محصولات آن به‌طور مستمر به بازارهای جهانی راه پیدا نکند، ارتقای پایدار نخواهد یافت. حضور در بازار جهانی، تولیدکننده را ناگزیر می‌کند استانداردهای بهداشتی، تکنواختی محصول، ترکیب و کیفیت لاشه، وزن مطلوب، بسته‌بندی، زنجیره سرد، قابلیت ردیابی و تحویل به‌موقع را رعایت کند. رقابت با تولیدکنندگان بین‌المللی و دریافت بازخورد مستقیم از خریداران خارجی، ضعف‌های ژنتیکی، فنی، مدیریتی و فرآوری را آشکار می‌سازد و بنگاه را به اصلاح مستمر وادار می‌کند.

بازاری که تولید آن فقط در داخل و تحت حمایت، محدودیت واردات و قیمت‌گذاری اداری عرضه شود، فشار کافی برای افزایش بهره‌وری و کیفیت ایجاد نمی‌کند. صادرات پایدار، صنعت را از مقایسه با گذشته خود فراتر می‌برد و عملکرد آن را در برابر بهترین تولیدکنندگان جهان قرار می‌دهد. از این‌رو، دسترسی به بازار جهانی باید بخشی از سیاست ارتقای کیفیت صنعت طیور ایران تلقی شود، نه امتیازی موقت که تنها در زمان مازاد داخلی اعطا می‌شود.

کشورهای پیرامونی ایران و بازارهای نزدیک خاورمیانه و آسیای مرکزی، در مجموع بازاری وارداتی در مقیاس چند میلیون تن گوشت مرغ دارند و ظرفیت بازار هدف منطقه‌ای را می‌توان حدود سه میلیون تن در سال برآورد کرد. تنها امارات در نیمه نخست سال ۲۰۲۵ حدود ۲۳۱ هزار تن مرغ از برزیل وارد کرده است؛ این رقم بزرگی بازار نزدیک منطقه را به‌روشنی نشان می‌دهد.

ایران از تیروی انسانی و انرژی نسبتاً ارزان، ظرفیت بالای تولید و نزدیکی جغرافیایی به بازارهای حلال برخوردار است، اما سهمی پایدار و معنادار از تجارت جهانی مرغ ندارد. علت را نمی‌توان صرفاً به توان تولید نسبت داد؛ بی‌ثباتی مقررات صادرات، قیمت‌گذاری دستوری، نوسان تأمین نهاده، مشکلات نقل و انتقال پول، فقدان قراردادهای بلندمدت، ضعف برند و بسته‌بندی صادراتی، محدودیت زنجیره سرد و دشواری حفظ مستمر استانداردهای بهداشتی و تجاری، مزیت‌های هزینه‌ای را خنثی می‌کند.

از نیمه دی‌ماه ۱۴۰۴، ارز ترجیحی واردات نهاده‌های دام و طیور عملاً حذف و تأمین ارز این بخش به نرخ‌های نزدیک به بازار آزاد منتقل شد. در زمان تهیه این تحلیل، ارز مورد نیاز واردکنندگان نهاده با نرخ در حدود ۱۶۰ هزار تومان تخصیص می‌یابد؛ بنابراین قیمت ذرت، کنجاله سویا و سایر نهاده‌های وارداتی مستقیماً تحت تأثیر نرخ ارز قرار گرفته و افزایش نرخ ارز با فاصله‌ای کوتاه به هزینه تمام‌شده مرغ منتقل می‌شود.

در چنین شرایطی، مزیت تیروی انسانی و انرژی نسبتاً ارزان ایران به‌تنهایی برای ایجاد مزیت صادراتی کافی نیست؛ زیرا بخش عمده هزینه تولید مرغ به خوراک وابسته است و ایران نیز برای تأمین ذرت و سویا وابستگی وارداتی بالایی دارد. اگر دولت افزایش هزینه ناشی از آزادسازی ارز را بپذیرد اما هم‌زمان مانع تعدیل قیمت فروش و صادرات شود، فشار مالی مستقیماً بر زنجیره‌ها و مرغداران منتقل خواهد شد و سرمایه در گردش مورد نیاز صنعت به‌شدت افزایش می‌یابد.

کیفیت و ترکیب لاشه نیز برای حضور در بازار صادراتی تعیین‌کننده است. مرغ حاصل از سویه آرن، به دلیل بازده کمتر گوشت سینه و سهم بالاتر اسکلت در لاشه، برای بازارهای صادراتی متقاضی قطعات پرارزش، محصول مطلوبی محسوب نمی‌شود. اجبار یا تشویق تولید گسترده چنین سویه‌ای، بدون توجه به خواست بازار مقصد، قدرت رقابت زنجیره‌های ایرانی را کاهش می‌دهد و ارزش اقتصادی هر کیلوگرم خوراک و نهاده مصرف‌شده را پایین می‌آورد.

سیاست صادرات باید از واکنش مقطعی به مازاد داخلی عبور کند و به یک برنامه دائمی و روبه‌ارتقا تبدیل شود. صرف‌نظر از نوسان قیمت و شرایط بازار داخل، باید هر سال مجوز صادرات حداقل ۱۰۰ هزار تن گوشت مرغ به زنجیره‌های واجد شرایط داده شود. این مقدار باید کف تضمین‌شده صادرات باشد، نه سقف آن؛ سپس متناسب با افزایش بهره‌وری، ظرفیت تولید، توسعه بازارهای مقصد و توان رقابتی کشور، به‌طور مستمر افزایش یابد.

صدور مجوز صادرات ۱۰۰ هزار تن، کمتر از چهار درصد تولید سالانه گوشت مرغ ایران را در بر می‌گیرد. بنابراین، چنین کف صادراتی در مقایسه با حجم تولید کشور، تهدید تعیین‌کننده‌ای برای تأمین بازار داخلی نیست؛ اما برای حفظ مشتریان خارجی، استمرار قراردادهای اعتبار تجاری صادرکننده ایرانی و ایجاد انگیزه سرمایه‌گذاری در زنجیره‌ها اهمیتی راهبردی دارد.

ثبات این مجوز حداقلی به زنجیره‌ها اجازه می‌دهد قرارداد بلندمدت امضا کنند، برند و شبکه توزیع بسازند، خطوط قطع‌بندی و فرآوری را متناسب با سلیقه بازار مقصد توسعه دهند و استانداردهای بهداشتی و بسته‌بندی را حفظ کنند. ممنوع‌کردن صادرات هنگام افزایش مقطعی قیمت داخلی، اعتبار صادرکننده ایرانی را از بین می‌برد و بازار را به رقابتی واگذار می‌کند که عرضه مستمر و قابل پیش‌بینی دارند.

نتیجه‌گیری

داده‌های سال ۱۴۰۴ نشان می‌دهد زنجیره‌ها سهم مهمی از جوهریزی را در اختیار گرفته‌اند، اما توسعه آنها هنوز به تغییر بنیادین ساختار صنعت منجر نشده است. صنعت همچنان خرده‌مالکی، پراکنده و در سطح تولیدکننده قیمت‌پذیر است؛ ضمن آنکه تمرکز مالکیتی و جغرافیایی در میان زنجیره‌ها بالاست.

بزرگبودن یا جوجه‌ریزی بیشتر، به‌خودی‌خود نشانه بهرهوری و موفقیت نیست. ارزیابی زنجیره‌ها باید بر مبنای ضریب تبدیل، تلفات، وزن و سن کشتار، هزینه تمام‌شده، کیفیت قراردادهای میزبان یکپارچگی واقعی، سهم محصولات فراوری‌شده، پایداری صادرات و بازده سرمایه انجام شود.

سیاست مطلوب آن است که دولت به‌جای استفاده از زنجیره‌ها صرفاً برای مهار کوتاه‌مدت قیمت مصرف‌کننده، محیطی باثبات برای رقابت، سرمایه‌گذاری و صادرات ایجاد کند. آزادی نسبی قیمت‌گذاری، ثبات مقررات تجاری، قراردادهای استاندارد با مرعداران، شفافیت در تأمین نهاده و امکان حضور مستمر در بازارهای منطقه‌ای، پیش‌شرط تبدیل زنجیره‌های ایرانی به پنگاه‌هایی مشابه رقابتی بین‌المللی است.

مقایسه بین‌المللی قدرت خرید مواد غذایی؛ زنگ خطر برای امنیت غذایی خانوار ایرانی

سنجش قدرت خرید بر پایه دستمزد روزانه از بهترین شاخص‌ها برای سنجش قدرت خرید واقعی است، چون به جای مقایسه صرف قیمت‌ها یا نرخ تورم، نشان می‌دهد که با یک روز کار یک کارگر حداقل‌گیر چه مقدار از هر کالای پروتئینی را می‌توان خرید. این شاخص برای مقایسه‌های بین‌المللی نیز بسیار گویاست. البته کاهش قدرت خرید برای همه کالاهای یکسان نبوده است.

بیشترین افت مربوط به مرغ و تخم‌مرغ است؛ یعنی ارزان‌ترین منابع پروتئینی نیز دیگر مانند گذشته در دسترس خانوار نیستند. کمترین افت مربوط به شیر است. گوشت قرمز از ابتدا نیز کالایی نسبتاً لوکس بوده و اکنون لوکس‌تر شده است.

در کانادا و آمریکا معمولاً نسبت قیمت مواد غذایی به دستمزد طی سال‌های اخیر نوسان داشته، اما سقوطی مشابه ایران مشاهده نشده است. اگرچه پس از موج تورم ۲۰۲۲ و ۲۰۲۳ قیمت مواد غذایی افزایش یافت، اما افزایش دستمزدها بخش قابل توجهی از آن را جبران کرد و خانوارها همچنان می‌توانند با یک روز حداقل دستمزد چندین برابر نیاز روزانه خود مرغ، تخم‌مرغ یا شیر خریداری کنند. کاهش قدرت خرید در آن کشورها بیشتر در حد چند درصد تا حدود ۱۰-۱۵ درصد بوده، نه ۲۰ تا ۴۰ درصد.

در اروپا نیز اگرچه بحران انرژی و جنگ اوکراین موجب افزایش قیمت مواد غذایی شد، اما افزایش دستمزدها، یارانه‌های دولتی و نظام‌های حمایتی مانع سقوط شدید قدرت خرید شدند. در بسیاری از کشورهای اروپایی مصرف‌کنندگان ممکن است مصرف گوشت قرمز را کمتر کنند، اما این کاهش بیشتر ناشی از ترجیحات سلامتی و محیط‌زیستی و جایگزینی با مرغ است، نه ناتوانی اقتصادی گسترده.

در چین طی دو دهه گذشته روندی تقریباً معکوس ایران داشته است. با رشد سریع درآمدها، خانوارها توانسته‌اند مصرف پروتئین حیوانی خود را افزایش دهند. اگرچه قیمت‌ها نیز افزایش یافته‌اند، اما رشد درآمد معمولاً از رشد قیمت مواد غذایی پیشی گرفته و مصرف سرانه گوشت و لبنیات افزایش یافته است. تقاضا برای گوشت قرمز و مرغ نیز همچنان رو به رشد است.

بازدید میدانی رافم این سطور حاکی از این است که قدرت خرید حداقل دستمزد برای کالاهای مذکور حدود ۵ برابر ایران در کانادا و ۴ برابر ایران در چین است.

پیام اصلی این نمودارها تنها درباره افزایش قیمت مواد غذایی نیست؛ بلکه درباره فقیرتر شدن خانوارها است.

اگر قدرت خرید مرغ و تخم‌مرغ طی هفت سال حدود ۴۰ درصد کاهش یافته باشد، یعنی حتی ارزان‌ترین منابع پروتئینی نیز از سفره بسیاری از خانواده‌ها دورتر شده‌اند. این مسئله معمولاً پیامدهایی مانند: کاهش مصرف پروتئین حیوانی، افت کیفیت تغذیه، کاهش امنیت غذایی، و در بلندمدت آثار منفی بر سلامت و سرمایه انسانی را به دنبال دارد.

البته از دید اقتصاد رفاه، وضعیت مرغ و تخم‌مرغ از گوشت قرمز مهم‌تر است. زیرا مرغ و تخم‌مرغ کالای اصلی برای دهک‌های متوسط و پایین هستند. افت ۴۰ درصدی قدرت خرید این دو محصول، نشانه‌ای بسیار قوی‌تر از افت رفاه عمومی است تا کاهش قدرت خرید گوشت قرمز؛ زیرا بسیاری از خانوارها پیش از این نیز مصرف گوشت قرمز محدودی داشتند.

جمع‌بندی

برخلاف آمریکای شمالی، اروپا و چین که افزایش قیمت مواد غذایی تا حد زیادی با رشد درآمدها یا حمایت‌های اجتماعی جبران شده است، در ایران رشد قیمت مواد پروتئینی به‌مراتب سریع‌تر از رشد حداقل دستمزد بوده و نتیجه آن کاهش محسوس قدرت خرید، به‌ویژه برای ارزان‌ترین منابع پروتئینی مانند مرغ و تخم‌مرغ، و در نهایت تضعیف امنیت غذایی خانوارها بوده است.

پایه پای مهر؛

وزارت جهاد کشاورزی در کوچه پس کوچه های ایران از دماوند تا البرز

تهیه و تدوین: سیاوش انصاری

همزمان با خنکای پاییز و وزش نسیم مهر در دامنه های البرز، تکاپوی بخش کشاورزی رنگ و بویی تازه به خود گرفته است؛ از گام نهادن در کوچه باغ های پر بار سیب دماوند و کوچه پس کوچه های باصفای روستای امامیه به بهانه روز روستا و عشایر، تا تدبیر برای پیوند اراضی و فناوری های نو و آیین آغاز سال زراعی کشور، مجموع این رویدادها، تلاشی پیوسته برای همگام شدن با نبض تولید و امنیت غذایی این آب و خاک در آغاز فصل جدید زراعت را روایت می کند. در ادامه بخوانید

ضرورت حمایت از صادرات سیب دماوند؛

باید زمینه صادرات حدود یک میلیون تن سیب فراهم شود

غلامرضا توری در چهارمین جشنواره سیب دماوند با قدرتی از تلاش کشاورزان، باغداران و تولیدکنندگان، بر ضرورت حمایت از صادرات سیب دماوند تأکید کرد و گفت: با توجه به حجم تولید این محصول، باید زمینه صادرات حدود یک میلیون تن سیب فراهم شود؛ چراکه ظرفیت بازار داخلی بقتضای پاسخگوی این میزان تولید نیست از این رو، رفع موانع صادراتی، تنوع بخشی به بازارهای هدف و مسیرهای صادراتی و پیگیری مشکلات صادرکنندگان با جدیت در دستور کار قرار دارد

وی با بیان اینکه شرایط صادرات تسهیل به روزهای گذشته بهبود یافته است، خاطرنشان کرد: بخشی از مشکلات ایجاد شده در مسیر صادرات در حال برطرف شدن است و برخی شرایط نیز تسهیل شده است. همچنین موضوع رفع تعهد ارزی صادرکنندگان محصولات کشاورزی را با جدیت دنبال می کنیم تا موانع پیش روی فعالان این بخش کاهش یابد

نوری توسعه سردخانه ها، پایتگاه های صادراتی و صنایع تبدیلی و تکمیلی را از الزامات حمایت پایدار از باغداران دانست و با تأکید بر اهمیت شناسنامه دار کردن محصولات باغی به ضرورت کاهش فاصله قیمتی میان تولیدکننده و مصرف کننده پرداخت و اظهار کرد: توسعه عرضه مستقیم محصولات کشاورزی از طریق تعاونی های تولیدکنندگان در دستور کار قرار دارد. در این طرح، ظرفیت قضاای متعلق به شهرداری ها، نهادهای عمومی و دستگاه های دولتی برای عرضه مستقیم محصولات به کار گرفته می شود تا هم تولیدکنندگان از منافع بیشتری برخوردار شوند و هم کالا با قیمت مناسبتری به دست مصرف کنندگان برسد.

نوری با تأکید بر لزوم افزایش بهره وری در تولید محصولات باغی خاطرنشان کرد: اصلاح باغات، بهبود روش های تولید، نظارت بر توزیع نهاده ها و نهال و استفاده بهینه از منابع موجود از جمله اقداماتی است که می تواند ضمن کاهش هزینه ها، به افزایش کیفیت و صرفه اقتصادی تولید کمک کند.

در پایان چهارمین جشنواره سیب دماوند، از تعدادی از باغداران و تولیدکنندگان این شهرستان به پاس تلاش ها و خدمات آنان در عرضه تولید محصولات کشاورزی تجلیل شد.

همکاری وزارت جهاد کشاورزی و سازمان اوقاف برای حل مشکلات اسناد اراضی و توسعه کشاورزی دانش‌بنیان

غلامرضا توری در جلسه شورای مدیران وزارت جهاد کشاورزی که با حضور سید مهدی خاموشی رئیس سازمان اوقاف و امور خیریه برگزار شد، ضمن قدردانی از رویکرد مدیریتی ایشان، بر ظرفیت موقوفات برای کمک به توسعه اقتصادی و کشاورزی کشور تأکید کرد.

توری با اشاره به مشکلات برخی کشاورزان و روستاییان در زمینه مالکیت و اخذ اسناد اراضی مرتبط با موقوفات، گفت: در برخی مناطق، به دلیل قرار گرفتن بخشی از پلاک‌های ثبتی یا قطعات اراضی در محدوده موقوفات، مشکلاتی در زمینه مالکیت مشاع و دریافت سند برای کشاورزان و روستاییان وجود دارد که با همکاری سازمان اوقاف و تسهیل فرایندهای حقوقی و ثبتی، زمینه اطمینان بیشتر کشاورزان و روستاییان نسبت به مالکیت اراضی فراهم می‌شود.

وزیر جهاد کشاورزی با اشاره به ظرفیت موقوفات برای پشتیبانی از تولید و توسعه فناوری‌های نوین کشاورزی، خواستار گسترش همکاری وزارت جهاد کشاورزی و سازمان اوقاف و امور خیریه برای افزایش تولید، توسعه مناطق روستایی و تقویت امنیت غذایی کشور شد.

حجت‌الاسلام والمسلمین سید مهدی خاموشی نیز در این نشست، ضمن تبیین رویکرد علمی سازمان در مدیریت موقوفات، برنامه‌های کلان این نهاد را در حوزه‌های اصلاح ژاد دام، زراعت چوب، شیلات و صیانت از اراضی تشریح کرد.

وی با تأکید بر تغییر رویکرد از مدیریت سنتی به علمی در موقوفات گفت: سازمان اوقاف با تکیه بر منابع وقفی به عنوان بازوی تولید عمل می‌کند؛ اولویت ما حفظ کاربری اراضی و مقابله با تفکیک و ویلانازی است.

خاموشی مهم‌ترین برنامه‌های تولیدی و فناورانه اوقاف را به این شرح برشمرد: تولید نهاده و زراعت چوب با ثبت رکورد برداشت بیش از ۹۰ تن چایر ذرت در هکتار و هدف‌گذاری اجرای طرح ملی زراعت چوب در سطح ۵۰۰ هزار تا یک میلیون هکتار.

در بخش‌های شیلات و دامپروری، نصب ۱۰ قفس دریایی در منطقه هندوچان برای خودکفایی در تولید بچه‌ماهی، هدف‌گذاری پرورش ۱۰۰ هزار رأس دام سبک اصلاح‌شده (روماتوف) و تولید ۱۰۰ هزار جین دام سنگین برای کاهش قیمت تمام‌شده.

و در فناوری‌های نوین: به‌کارگیری هوش مصنوعی در پایش زراعی و استفاده از پرتودهی هسته‌ای جهت افزایش ماندگاری و ثبات‌داری محصولات کشاورزی.

رئیس‌جمهور در آیین ملی آغاز سال زراعی ۱۴۰۵-۱۴۰۶

دوری از خودمحوری و الگوگیری از تجارب جهانی، راه‌حلی مؤثر برای توسعه کشاورزی

آیین ملی آغاز سال زراعی ۱۴۰۵-۱۴۰۶، صبح روز شنبه، ۱۸ مهر ۱۴۰۵ در مرکز تحقیقات بذر و نهال کرج برگزار شد.

در این آیین که با هدف آغاز رسمی سال زراعی جدید و بررسی برنامه‌ها، سیاست‌ها و اولویت‌های بخش کشاورزی در مسیر تولید پایدار، تأمین امنیت غذایی و حمایت از تولیدکنندگان برگزار شد، مسعود پزشکیان رئیس‌جمهور، غلامرضا توری وزیر جهاد

رئیس‌جمهور در این مراسم با تأکید بر ضرورت تحول در بخش کشاورزی، افزایش بهره‌وری، ارتقای کیفیت تولید، بهره‌گیری از دانش روز و فناوری‌های نوین و مدیریت هوشمند زنجیره تأمین را از الزامات توسعه این بخش دانست و خواستار تقویت ارتباط دانشگاه و کشاورزان، تدوین نقشه راه متناسب با ظرفیت‌های مناطق مختلف و صیانت از منابع آب و خاک برای تأمین امنیت غذایی و حفظ منابع تسلی‌های آینده شد.

وی برخورداری از دانش و تجربه در کنار یکدیگر را برای توسعه و افزایش بهره‌وری در کشاورزی ضرورتی انکارناپذیر برشمرد و به کشاورزان توصیه کرد تا در ساحت عمل از دانش تئوری اساتید دانشگاه و دانشجویان بهره‌مند شوند و مبتنی بر الگوهای جهانی تلاش کنند تا در مسیر ارتقای سطح بهره‌وری و کیفیت بخشی در حوزه‌های تولید بذر، کشت و پخش، گام‌های مؤثر برداشته شود.

پزشکیان با تأکید بر اینکه از مزرعه تا سفره باید فکر و ایده‌های قابل اجرا داشته باشیم، گفت: از نظر علمی به اثبات رسیده که همه انسان‌ها از منظر ژنتیکی یکی هستند و تفاوت چندانی با یکدیگر ندارند. آنچه موجب می‌شود گروهی یا کشوری پیش‌تاز و موفق یا ضعیف باشد، وابسته به کوشش و سختی است که برای انجام کارها متحمل می‌شوند.

پزشکیان، گفت‌وگو و تعامل و دوری از خودمحوری و الگوگیری از تجارب جهانی را راهحلی مؤثر برای توسعه حوزه کشاورزی برشمرد و خواهان بازنگری در شیوه کشاورزی، ارائه یک نقشه راه و طرح و برنامه مناسب برای هر شهر و استان با توجه به نیازها، امکانات و توان منطقه شد.

وزیر جهاد کشاورزی در آئین آغاز سال زراعی ۱۴۰۵-۱۴۰۶

از خداقوت به بهره‌برداران تارویکردهای آینده

وزیر جهاد کشاورزی با اشاره به افزایش تولید محصولات اساسی در سال زراعی گذشته تأکید کرد: بخش کشاورزی با وجود محدودیت منابع، شرایط جنگی و فشارهای ناشی از محاصره، تاب‌آوری قابل توجهی از خود نشان داد و اجازه نخواهد داد امنیت غذایی کشور از ناحیه کشاورزی آسیب ببیند.

وی با قدردانی از نگاه علمی و دقیق رئیس‌جمهور به بخش کشاورزی گفت: برگزاری بیش از هفت جلسه تخصصی با حضور رئیس‌جمهور و دستگاه‌های زیرمجموعه وزارت جهاد کشاورزی، در حوزه‌های مختلف فنی، نقش مؤثری در پیشبرد کشاورزی علمی و دانش‌پایان داشته و رهنمودهای رئیس‌جمهور نیز از عوامل تقویت تاب‌آوری بخش کشاورزی در شرایط دشوار بوده است.

وزیر جهاد کشاورزی با اشاره به آثار اصلاح سیاست‌های ارزی و یارانه‌ای بر تولید کشاورزی اظهار کرد: اصلاح ساختار تخصیص ارز ترجیحی و انتقال یارانه‌ها از ابتدای زنجیره تولید به حساب مردم، با وجود خروج بخشی از سرمایه در گردش از بخش کشاورزی، به افزایش تولید برخی محصولات اساسی منجر شد.

به گفته او، تولید ذرت دان‌های به برابر و تولید دانه‌های روغنی دو برابر شده است. تولید محصولاتی مانند جوت نیز افزایش یافته که از نتایج این سیاست و تغییرات ایجادشده در سازوکار حمایت از تولید به شمار می‌رود.

نوری با تأکید بر اهمیت تکمیل سامانه‌ها و ارتقای دقت آمار در تصمیم‌گیری‌های مدیریتی گفت: صادرات تنها ابزاری برای ارزآوری نیست، بلکه می‌تواند به تنظیم عرضه و تقاضا، حمایت از تولیدکنندگان و مدیریت بازار محصولات کشاورزی کمک کند.

وی افزود: با تأکید رئیس‌جمهور بر استفاده از ظرفیت صادرات برای تنظیم بازار، پیش‌بینی‌های تولید از سال قبل در اختیار بازگشتان قرار می‌گیرد تا از محدودیت‌ها و ظرفیت‌های موجود آگاه باشند همچنین، واردات و صادرات به‌صورت هم‌زمان و متناسب با نیازهای کشور دنبال شده است.

وی با بیان اینکه اقدامات خصمانه آمریکا و رژیم صهیونیستی بر وضعیت غذا و انرژی در جهان تأثیر گذاشته است، ابراز امیدواری کرد؛ مذاکرات به نتیجه برسد و فشارهای تحمیل‌شده بر اقتصاد و معیشت خنثارهای ایرانی کاهش یابد.

شگفتی سفرای خارجی از زنجیره توزیع و توان تأمین در میادین تهران

تأمین ۵۳ درصدی سبد غذایی پایتخت با اختلاف قیمت ۳۰ تا ۴۵ درصدی با واحدهای صنفی سطح شهر

توسعه «طرح تورم صفر» با افزایش کالاهای اساسی به ۱۵ قلم

محدثه بیگ زاده

این حجم تنبوه از تنوع کالایی در تمامی فصول سال، به‌طور ۱۰۰ درصد متکی بر تولیدات داخلی جمهوری اسلامی ایران و کارخانات کشور است و هیچ‌گونه وابستگی به واردات در این زنجیره وجود ندارد. مهدی بختیاری‌زاده همچنین با اشاره به توسعه خدمات غیرحضوری افزود: برای رفاه حال شهروندانی که امکان مراجعه حضوری ندارند، بستری فراهم شده تا از طریق سوپر اپلیکیشن «شهرزاد» بتوانند اقلام مورد نیاز خود را دقیقاً با نرخ‌نامه مصوب میادین سفارش داده و درب منزل تحویل بگیرند.

و اما خبر خوب از توسعه «طرح تورم صفر» با افزایش کالاهای ۱۵ قلم

بختیاری‌زاده پیش از این در خبیری به تاریخ هشتم مهر از «کلید خوردن طرح تورم صفر در میادین میوه و تره بار تهران» سخن گفته بود که در بخش پایانی این گفتگو نیز تاکید کرد: این طرح هم‌اکنون در ۱۰۸ بازار پایتخت با موفقیت در حال اجراست و احراز صلاحیت‌ها و فرایند ثبت درخواست از طریق سامانه شهرزاد مدیریت می‌شود. وی بیان کرد: در فاز نخست، ۱۲ قلم کالای اساسی شامل برنج، روغن، گوشت منجمد، ماکارونی، پروتئین سویا، شکر، خرما، عدس، لوبیا چیتی، لوبیا قرمز، نخود و لپه عرضه شد و طبق برنامه‌ریزی، در ماه آینده با افزودن ۲ قلم دیگر (شامل مرغ منجمد، رب گوجه‌فرنگی و پتیر)، سبد طرح به ۱۵ قلم کالای ضروری ارتقا می‌یابد و شمار مراکز عرضه‌کننده نیز به بیش از ۲۰۰ بازار در سطح شهر تهران خواهد رسید.

به گزارش روابط عمومی سازمان میوه و تره‌بار شهرداری تهران؛ صبح روز هجدهم مهر، جمعی از سفراء کارداران و وابستگان فرهنگی بیش از ۴۰ کشور دنیا با حضور در میدان میوه و تره‌بار جلال آل‌احمد، از بخش‌های مختلف این مجموعه و زنجیره عرضه مستقیم کالا در پایتخت بازدید کردند. مهدی بختیاری‌زاده در حاشیه این بازدید گفت: سالانه بیش از ۲ میلیون تن انواع مواد غذایی در پایتخت توزیع می‌شود. وی با اشاره به اینکه امروز شهر تهران دارای ۲۱۶ میدان و بازار میوه و تره‌بار فعال است که همگی تحت نظارت مستقیم شهرداری تهران به شهروندان خدمت‌رسانی می‌کنند؛ افزود: فلسفه اصلی شکل‌گیری این سازمان، حذف واسطه‌های غیرضروری و ایجاد اتصال مستقیم میان تولیدکننده و مصرف‌کننده نهایی است تا کالای باکیفیت و تازه، با مناسب‌ترین قیمت در دسترس عموم قرار گیرد.

تأمین ۵۳ درصدی نیاز غذایی تهران با قیمت ۳۰ تا ۴۵ درصد ارزان‌تر از سطح شهر

مدیرعامل سازمان مدیریت میادین با اشاره به سهم راهبردی این مجموعه در سید معیشت تهرانی‌ها ادامه داد: در حال حاضر بالغ بر ۵۳ درصد از نیازهای خوراکی و غذایی شهروندان تهرانی از طریق میادین و بازارهای تابعه تأمین می‌شود. از حیث اقتصادی نیز کالاهای با قیمتی حدود ۲۰ تا ۴۵ درصد پایین‌تر از سطح خرده‌فروشی‌های شهر و بر اساس نرخ‌نامه‌های مصوب و کنترل مداوم کیفی عرضه می‌گردند.

توزیع سالانه بیش از ۲ میلیون تن مواد غذایی با فعالیت شبانه‌روزی شبکه تأمین

بختیاری‌زاده با تشریح حجم عملیات پشتیبانی این مجموعه بیان کرد: سالانه بیش از ۲ میلیون تن انواع اقلام غذایی تازه و فراوری‌شده در ۳۶۵ روز سال و بدون حتی یک روز تعطیلی در اختیار شهروندان قرار می‌گیرد. مدیرعامل سازمان میادین میوه و تره‌بار شهرداری تهران به تنوع بیش از ۲ هزار قلم کالا در میادین اشاره کرد و گفت: یکی از بخش‌های قابل توجه، سالن تخصصی آبیان است که صید روز دریای شمال و جنوب (نظیر ماهیان خاویاری و استخوانی) و همچنین آبیان پرورشی به صورت زنده و صیدشده در آن عرضه و بنا به درخواست مشتری پاک و آماده طبخ می‌شود. همچنین با هدف حمایت از تولید، غرفه‌هایی کوتاه‌مدت به صورت فصلی در اختیار تولیدکنندگان خرد (نظیر زین‌بوردان برای عرضه مستقیم عسل) قرار می‌گیرد و حتی فراوری شیر تازه در کارگاه‌های شیشه‌ای و کاملاً شفاف در برابر دیدگان خریداران انجام می‌پذیرد.

شگفتی دیپلمات‌ها از اتکای کامل میادین به تولیدات ۱۰۰ درصدی داخل کشور

وی در حاشیه این بازدید و در پاسخ به بازخورد سفرای حاضر تاکید کرد: برای دیپلمات‌های حاضر بسیار جالب و شگفت‌انگیز بود که

معاون وزیر و رئیس سازمان تات:

امنیت غذایی پایدار در گرو پیوند پژوهش‌های کشاورزی با نیازهای کشور است

معاون وزیر جهاد کشاورزی با تأکید بر ضرورت کاربردی‌شدن تحقیقات کشاورزی گفت: پژوهش‌ها زمانی اثربخش هستند که از مرحله تولید دانش عبور کنند، به فناوری قابل استفاده تبدیل شوند و برای حل چالش‌های آب، خاک و امنیت غذایی در عرصه اجرا به کار گرفته شوند.

غلامرضا گل محمدی در این سخنرانی که در مراسم اختتامیه هشتمین کنفرانس ملی حفاظت خاک و آب‌خیزداری ارائه می‌داد، با اشاره به اهمیت حفاظت از منابع پایه اظهار کرد: افزایش تولید کشاورزی نباید به بهای تخریب آب و خاک تمام شود؛ زیرا پایداری امنیت غذایی کشور به حفظ این منابع وابسته است.

وی با اشاره به چالش‌هایی همچون خشکسالی، تغییرات اقلیمی، افزایش دما، فرسایش خاک و کمبود منابع آب افزود: مراکز تحقیقاتی باید با تمرکز بر مسائل واقعی کشور، راهکارهای علمی و اجرایی برای مقابله با این چالش‌ها ارائه دهند.

گل محمدی احیای قنات‌ها، کنترل سیلاب، کاهش فرسایش خاک، مدیریت منابع آب زیرزمینی و توسعه روش‌های مؤثر آب‌خیزداری را از جمله زمینه‌های نیازمند تحقیقات کاربردی برشمرد و بر ضرورت بهره‌گیری از ظرفیت دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی در این زمینه تأکید کرد.

ایشان با تأکید بر ضرورت همکاری میان مراکز تحقیقاتی گفت: مسائل آب و خاک به یکدیگر وابسته‌اند و حل آنها نیازمند مشارکت مؤسسات تخصصی و دانشگاه‌ها در قالب طرح‌های مشترک است.

وی افزود: همکاری میان پژوهشکده حفاظت خاک و آب‌خیزداری، مؤسسه تحقیقات خاک و آب، مؤسسه تحقیقات فنی و مهندسی کشاورزی و سایر مراکز علمی باید به گونه‌ای سامان یابد که نتایج تحقیقات به‌صورت یکپارچه در عرصه تولید و مدیریت منابع طبیعی به کار گرفته شوند.

وی با اشاره به اهمیت برگزاری نشست‌ها و همایش‌های علمی اظهار کرد: تعداد مقالات و طرح‌های پژوهشی به‌تنهایی معیار موفقیت نیست؛ بلکه باید بررسی شود که نتایج این فعالیت‌ها تا چه اندازه به عرصه اجرا راه یافته و چه تأثیری بر کاهش فرسایش خاک، کنترل سیلاب و حفاظت از منابع آب داشته است.

معاون وزیر و رئیس سازمان تات:

محدودیت منابع مالی نباید مانع اجرای طرح‌های مسئله‌محور شود

غلامرضا گل محمدی، معاون وزیر جهاد کشاورزی با اشاره به ضرورت استفاده بهینه از منابع مالی در اجرای طرح‌های تحقیقاتی تصریح کرد: محدودیت منابع نباید به مانعی برای حل مسائل بخش کشاورزی تبدیل شود. اگر یک مسئله اولویت‌دار و اثرگذار شناسایی شده است، می‌توان اجرای آن را مرحله‌بندی کرد و با منابع موجود آغاز کرد تا زمینه توسعه و تکمیل طرح در مراحل بعدی فراهم شود.

به گزارش روابط عمومی سازمان تات غلامرضا گل محمدی در بیست و سومین گردهمایی سالیانه اعضای هیئت علمی و پژوهشگران بخش‌های پژوهشی ستاد و مراکز تابعه مؤسسه تحقیقات فنی و مهندسی کشاورزی، با اشاره به ضرورت توجه

به مدیریت ضایعات کشاورزی اظهار کرد: مدیریت ضایعات باید از مرحله برداشت آغاز شود و مراحل پس از برداشت، نگهداری، فرآوری و مصرف محصولات کشاورزی را نیز در بر بگیرد

وی با تأکید بر اهمیت اصلاح الگوی مصرف افزود: کاهش ضایعات تنها به اقدامات فنی و فناوری محدود نمی‌شود، بلکه اصلاح فرهنگ مصرف و افزایش آگاهی عمومی نیز در این زمینه نقش مهمی دارد. باید از ظرفیت تهادهای فرهنگی و اجتماعی برای ترویج مصرف بهینه مواد غذایی و جلوگیری از هدررفت محصولات استفاده کنیم

گل محمدی افزود: گاهی در مؤسسات و مراکز تحقیقاتی، دستاوردهای ارزشمندی تولید می‌شود که حتی در سطح مدیریتی نیز به اندازه کافی شناخته نشده است. لازم است ظرفیتهای علمی سازمان به‌درستی تبیین شود تا سایر دستگاهها بتوانند از این توانمندی‌ها برای حل مسائل کشور استفاده کنند

معاون وزیر جهاد کشاورزی با تأکید بر ضرورت ارتباط مستقیم پژوهشگران با بهره‌برداران اظهار کرد: حضور محققان در عرصه تولید، علاوه بر انتقال دانش و برگزاری دوره‌های آموزشی، به شناسایی دقیق‌تر مسائل و اتخاذ تصمیمهای مدیریتی مؤثرتر کمک می‌کند

وی با اشاره به ظرفیتهای مؤسسه تحقیقات فنی و مهندسی کشاورزی در حوزه‌های مختلف افزود: مدیریت آب، هوشمندسازی کشاورزی، کاهش ضایعات، صنایع غذایی و مکانیزاسیون از جمله حوزه‌هایی هستند که این مؤسسه می‌تواند با توسعه فناوری‌های کاربردی، نقش مؤثری در ارتقای بهره‌وری بخش کشاورزی ایفا کند

گل محمدی تأکید کرد: در ارزیابی دستاوردهای پژوهشی نباید صرفاً به تولید دانش فنی بسنده کرد؛ بلکه باید مشخص شود فناوری ارائه‌شده تا چه اندازه از نظر اقتصادی توجیه‌پذیر است، چه میزان قابلیت کاربرد در عرصه تولید دارد، چه اثری بر محیط زیست می‌گذارد و چگونه می‌توان آن را به بهره‌برداران منتقل کرد

پژوهش کشاورزی باید به حل مسائل تولید منجر شود

دکتر غلامرضا گل محمدی، معاون وزیر و رئیس سازمان تات با تأکید بر ضرورت تغییر رویکرد در نظام پژوهش کشاورزی خاطرنشان کرد: سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی به‌عنوان پشتوانه علمی و مغز متفکر بخش کشاورزی، باید متناسب با تحولات سریع محیطی و نیازهای تولید، رویکردهای خود را بازنگری کند

وی که روز چهارشنبه در بیست و سومین گردهمایی سالیانه اعضای هیئت علمی و پژوهشگران بخش‌های پژوهشی ستاد و مراکز تابعه مؤسسه تحقیقات فنی و مهندسی کشاورزی سخنرانی می‌کرد، با اشاره به تحولات اخیر کشور اظهار کرد: امنیت غذایی که تا چند سال پیش برای برخی تصمیم‌گیران اهمیت کافی نداشت، امروز به گفتمانی غالب تبدیل شده و اهمیت آن در معادلات امنیت ملی بیش از گذشته آشکار شده است

معاون وزیر جهاد کشاورزی با قدردانی از تلاش کشاورزان و فعالان زنجیره تولید غذا تصریح کرد: حضور میدانی مدیران و مسئولان بخش کشاورزی در شرایط دشوار، نقش مهمی در حفظ روحیه و تداوم فعالیت‌ها داشت و در کنار آن، دستاوردهای علمی و فناوری تولیدشده در سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی، از جمله ارقام جدید، یافته‌های حوزه تغذیه گیاهی، فناوری‌های مدیریت آب و دستاوردهای آبخیزداری، در پشتیبانی از تولید مؤثر بود

گل محمدی با اشاره به اهمیت هم‌افزایی میان اجزای زنجیره کشاورزی گفت: استمرار تولید در شرایط دشوار نشان داد که همکاری میان پژوهشگران، کشاورزان، بهره‌برداران، تشکلهای اصناف و بخش خصوصی ضرورتی انکارناپذیر است و باید این ظرفیت را برای مواجهه با چالش‌های آینده تقویت کرد

رئیس سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی با اشاره به ضرورت انطباق برنامه‌های پژوهشی با اهداف برنامه هفتم پیشرفت گفت: برنامه‌های تحقیقاتی باید بر اساس وضعیت موجود، اهداف تعیین‌شده و میزان پیشرفت در مسیر تحقق این اهداف ارزیابی شوند و هر مؤسسه پژوهشی سهم مشخصی در حل مسائل اولویت‌دار بخش کشاورزی داشته باشد

وی بر ضرورت حرکت از پژوهش‌های منفرد به سمت تحقیقات مسئله‌محور، توسعه فناوری‌های اثربخش و تقویت پیوند میان مؤسسات پژوهشی و عرصه تولید تأکید کرد

دکتر علی درجانی
قائم مقام و عضو هیئت مدیره
صندوق بیمه کشاورزی

صندوق بیمه کشاورزی

بیمه فراگیر

۱۷ محصول اساسی کشاورزی برای سومین سال متوالی

دکتر درجانی: در راستای اجرای جزء ۳ بند ۹ ماده ۲۲ قانون برنامه هفتم پیشرفت، طرح بیمه فراگیر محصولات اساسی کشاورزی برای سومین سال متوالی در حال اجراست. وی افزود: در سال جاری، علاوه بر دو محصول گندم آبی و گندم که در سال های گذشته تحت پوشش بودند، ۱۵ محصول اساسی دیگر نیز به این طرح افزوده شده و مجموع محصولات تحت پوشش بیمه فراگیر به ۱۷ محصول رسیده است. این اقدام برای نخستین بار در کشور انجام می شود و وزیر محترم جهاد کشاورزی نیز بر اجرای آن تأکید ویژه داشته اند.

قائم مقام صندوق بیمه کشاورزی، معیارهای اساسی برای اجرای این طرح را چنین برشمرد:

۱. دارای تألیف قانونی ماده ۲۲ قانون برنامه هفتم پیشرفت
۲. تعدیل ضریب خطر در سال های آبی یا قرقر کردن بهره داران پرریسک و کمریسک در یک سید بیمه ای در یک قانون واحد بزرگ
۳. تکمیل بانک اطلاعاتی تولید کنندگان بر مبنای طرح بیمه کشاورزی
۴. صدور سامانچه بیمه نامه ها و خدمات با آمار سال زراعی
۵. بهره مندی از معیار بخشی از بودجه های (از خدمات بیمه ای)
۶. امکان صحت پدیده تصویب
۷. فرایندشن زبانه پانچاری برای افزایش بودجه در سال های آبی
۸. کاهش هزینه های اجرایی عملیات بیمه
۹. افزایش درآمد تولید کنندگان و کارگران بیمه

روابط عمومی و امور بین الملل
صندوق بیمه کشاورزی

تابلو رسمی در شبکه
@sbkiran_ir

آدرس: سیاحت
sbkiran.ir

برای اولین بار در کشور؛ بیمه فراگیر هفده محصول اساسی کشاورزی

صندوق بیمه کشاورزی همگام با تحولات اخیر و در چارچوب اجرای تکالیف قانون برنامه هفتم پیشرفت و با تأکید وزیر جهاد کشاورزی، علاوه بر گندم آبی و گندم، ۱۵ محصول اساسی دیگر را نیز زیر چتر بیمه فراگیر قرار داد؛ اقدامی راهبردی که با تعمیق تضمین امنیت غذایی، بنیان های تولید را در کشاورزی کشور استحکام می بخشد.

این تصمیم برای اولین بار توسط قائم مقام جدید صندوق بیمه کشاورزی و در شرایطی اتخاذ می شود که تضمین امنیت غذایی در وضعیت کنونی نیاز به چنین پشتوانه ای داشت که موجب امیدواری کشاورزان و اطمینان آنها در مقابل ریسک های اجتناب ناپذیر در عرصه کشاورزی خواهد شد.

از سوی دیگر، این تصمیم راهبردی که برای نخستین بار در کشور اجرایی می شود، به روشنی گواهی می دهد.

صندوق بیمه کشاورزی که پس از سال ها به تراز مثبت مالی دست یافته است، اکنون با پتیه و توانمندی افزون تر، حمایت همه جانبه از تولید کنندگان بخش کشاورزی را با جدیت در دستور کار خود قرار داده است.

دکتر علی درجانی قائم مقام و عضو هیئت مدیره صندوق بیمه کشاورزی در تشریح بیشتر این تصمیم در گفتگویی اختصاصی می گوید: در راستای اجرای جزء سه بند ۹ ماده ۲۲ قانون برنامه هفتم پیشرفت، طرح بیمه فراگیر محصولات اساسی کشاورزی برای سومین سال متوالی در حال اجراست و در مسیر تحولات جدید در دست اجرا علاوه بر دو محصول گندم آبی و گندم که در سال های گذشته تحت پوشش بودند امسال پانزده محصول اساسی دیگر نیز به این طرح افزوده شده و مجموع محصولات تحت پوشش بیمه فراگیر به هفده محصول افزون می شود.

دکتر درجانی قائم مقام صندوق بیمه کشاورزی می افزاید: این اقدام برای نخستین بار در کشور انجام می شود و وزیر محترم جهاد کشاورزی نیز بر اجرای آن تأکید ویژه دارد.

دکتر درجانی با اشاره به اینکه این اقدام گسترده برای نخستین بار در سطح ملی رقم می خورد، از توجه و تأکید ویژه بر این مسیر حمایتی یاد کرد و مهم ترین دستاوردها و اهداف این طرح راهبردی را در ۹ محور کلیدی برشمرد.

۱. ایفای کامل تکلیف قانونی مندرج در ماده ۲۲ قانون برنامه هفتم پیشرفت؛

۲. تعدیل ضریب خطر در سال های آبی از طریق توزیع ریسک و تجمع بهره داران پرریسک و کمریسک در یک سید بیمه ای واحد (بر پایه قاعده آماری و بیمه ای اعداد بزرگ)

۳. تکمیل و یکپارچه سازی بانک اطلاعاتی تولید کنندگان در بستر سامانه جامع بیمه کشاورزی؛

۴. صدور بیمه‌نامه‌ها همگام با شروع سال زراعی؛

۵. بهره‌مندی حداکثری جامعه کشاورزان و بهره‌برداران از خدمات حمایتی بیمه؛

۶. فراهم‌سازی بستر تحقق و جذب حداکثری بودجه‌های مصوب؛

۷. ایجاد پشتوانه مستحکم و تقویت چانه‌زنی به‌منظور افزایش اعتبارات صندوق در لویایح بودجه سال‌های آینده؛

۸. کاهش ملموس هزینه‌های اجرایی و سربار در فرآیند عملیات بیمه‌گری؛

۹. افزایش و پایداری درآمد کارگزاران و دفاتر نمایندگی بیمه کشاورزی در سراسر کشور.

ایشان در توضیح بیشتر این دستور یادآور می‌شود: ابقای تکلیف قانونی ماده ۲۲ قانون برنامه هفتم پیشرفت تعدیل ضریب خطر در سال‌های آتی با قرار گرفتن بهره‌برداران پرریسک و کم‌ریسک در یک سبد بیمه‌ای، تکمیل بانک اطلاعاتی تولید کنندگان در سامانه جامع بیمه کشاورزی و صدور به موقع بیمه‌نامه‌ها همزمان با آغاز سال زراعی، از جمله مزایا و ویژگی‌های مورد تأکید طرح می‌باشد.

دکتر درجانی همچنین خاطرنشان ساخت: بهره‌مندی شمار بیشتری از بهره‌برداران از خدمات بیمه‌ای امکان جذب بودجه مصوب و تلاش برای افزایش بودجه در سال‌های آتی کاهش هزینه‌های اجرایی عملیات و در نهایت افزایش درآمد نمایندگی‌ها و کارگزاران بیمه را می‌تواند بخش‌های دیگری از این طرح اجرایی صندوق بیمه و تحولات آن برشمرد که هر کدام در عرصه عمل دامنه قابل اتکایی برای وضعیت کشاورزی کشور و کشاورزان و در نهایت ضمانت اجرای بهتری برای تأمین امنیت غذایی کشور به عنوان یک راه راهبرد تعیین کننده به شمار می‌رود.

گفتنی است خلاصه‌ای از این گفتگو به صورت یک طرح و برای دسترسی آسانتر به بحث مطرح شده در کنار این مصاحبه تهیه و تدوین شده که انتشار می‌یابد.

تأکید بر حمایت‌های بیمه‌ای در؛

نشست مشترک مدیرعامل بانک کشاورزی و

قائم مقام صندوق بیمه کشاورزی

به گزارش روابط عمومی و امور بین‌الملل صندوق بیمه کشاورزی، روز ۲۶ مهرماه ۱۴۰۵ نشستی با حضور دکتر متقی‌نیا، مدیرعامل بانک کشاورزی، و دکتر علی درجانی، قائم مقام و عضو هیئت مدیره صندوق بیمه کشاورزی، با محوریت تقویت حمایت‌های بیمه‌ای از بهره‌برداران بخش کشاورزی و بهره‌گیری از ظرفیت‌های شبکه بانک کشاورزی، در محل صندوق بیمه کشاورزی برگزار گردید.

در این نشست، زمینه‌های همکاری و تعامل میان دو مجموعه در چارچوب وظایف سازمانی و اساسنامه صندوق بیمه کشاورزی مورد بحث و بررسی قرار گرفت. حاضران ضمن مرور ظرفیت‌های موجود، بر لزوم تعمیق هماهنگی و هم‌افزایی میان بانک کشاورزی و صندوق بیمه کشاورزی، به‌منظور ارتقای کیفیت و گستره خدمات‌رسانی به تولیدکنندگان و بهره‌برداران بخش کشاورزی تأکید کردند.

گفتنی است در سال زراعی جاری، بر اساس قانون برنامه هفتم توسعه و سیاست‌های وزارت جهاد کشاورزی، و با هدف تأمین و تقویت امنیت غذایی کشور، اقدامات مناسبی در حوزه بیمه محصولات کشاورزی توسط صندوق بیمه کشاورزی صورت پذیرفته است. تداوم این همکاری‌ها می‌تواند نقش مؤثری در پایداری تولید، کاهش مخاطرات اقتصادی ناشی از حوادث طبیعی و حمایت از معیشت کشاورزان ایفا نماید.

با حضور مدیران صندوق بیمه کشاورزی برگزار شد؛

بیست و سومین گردهمایی مؤسسه تحقیقات فنی و مهندسی کشاورزی

بیست و سومین گردهمایی مؤسسه تحقیقات فنی و مهندسی کشاورزی در محل این مؤسسه در کرج برگزار شد

به گزارش روابط عمومی وامور بین الملل صندوق بیمه کشاورزی، این همایش روز چهارشنبه ۲۲ مهرماه ۱۴۰۵ با حضور علی درجانی، قائم مقام و عضو هیئت مدیره صندوق بیمه کشاورزی و قدرت اله توری، معاون برنامه ریزی و فناوری صندوق، برگزار شد

حضور مدیران ارشد صندوق بیمه کشاورزی در این گردهمایی، بیانگر اهمیت تعامل و همکاری میان صندوق و مراکز علمی و پژوهشی فعال در بخش کشاورزی است

در حاشیه این گردهمایی، توافق شد جلسات تخصصی مشترکی میان صندوق بیمه کشاورزی و مؤسسه تحقیقات فنی و مهندسی کشاورزی برگزار شود

محور این جلسات، بهره گیری از توانمندی ها و ظرفیتهای دو طرف در حوزه های هوشمندسازی و مدیریت ریسک خواهد بود

آیین ملی آغاز سال زراعی ۱۴۰۵-۱۴۰۶ با حضور رئیس جمهور برگزار شد

رئیس جمهور: کشاورزی کشور باید با تکیه بر دانش و فناوری، متحول شود وزیر جهاد کشاورزی: کشاورزی ایران در برابر فشارها و تهدیدها تابآوری خود را نشان داد/ تولید محصولات کشاورزی با وجود محدودیت منابع و شرایط جنگلی افزایش یافت

آیین ملی آغاز سال زراعی ۱۴۰۵-۱۴۰۶، روز شنبه ۱۸ مهرماه با حضور مسعود پزشکیان رئیس جمهور، غلامرضا نوری وزیر جهاد کشاورزی،

معاونان وزیر، مدیران و مسئولان بخش کشاورزی و جمعی از فعالان و دست‌اندرکاران این بخش برگزار شد.

به گزارش روابط عمومی و امور بین‌الملل صندوق بیمه کشاورزی، این آیین با هدف آغاز رسمی سال زراعی جدید و بررسی برنامه‌ها، سیاست‌ها و اولویت‌های بخش کشاورزی در مسیر تولید پایدار، تأمین امنیت غذایی و حمایت از تولیدکنندگان برگزار شد.

در این مراسم که دکتر درجانی، قائم‌مقام صندوق بیمه کشاورزی، نیز حضور داشت، وزیر جهاد کشاورزی با اشاره به شرایط حساس کنونی گفت: تاب‌آوری امنیت غذایی کشور در این شرایط، مرهون تدابیر راهبردی و حمایت‌های دولت است. وزیر جهاد کشاورزی ضمن ارائه گزارشی از عملکرد بخش کشاورزی در سال زراعی گذشته، به تشریح ظرفیت‌های تولیدی کشور، دستاوردهای بخش کشاورزی در شرایط دشوار و برنامه‌های پیش‌رو برای تقویت تاب‌آوری و پایداری تولید پرداخت.

بررسی نقش کشاورزی در تأمین امنیت غذایی کشور، مدیریت بازار محصولات کشاورزی، توسعه کشاورزی علمی و دانش‌پایان و تقویت سازوکارهای حمایت از تولیدکنندگان از محورهای مطرح‌شده در این آیین بود.

آیین ملی آغاز سال زراعی جدید، فرصتی برای تبیین رویکردها و اولویت‌های بخش کشاورزی و هماهنگی میان دستگاه‌های مسئول برای تحقق اهداف تولیدی و تأمین پایدار غذای کشور است.

قائم‌مقام صندوق بیمه کشاورزی:

بیمه فقط ابزار جبران خسارت نیست؛

ابزار مدیریت ریسک و پایداری تولید است

دکتر علی درجانی، قائم‌مقام و عضو هیئت‌مدیره صندوق بیمه کشاورزی، در حاشیه ششمین نمایشگاه توانمندی‌های روستایی و عشایری، حضور صندوق در این رویداد را فرصتی مهم برای ارتباط مستقیم و بی‌واسطه با جامعه روستایی و عشایری کشور دانست.

به گزارش روابط عمومی صندوق بیمه کشاورزی، دکتر درجانی در گفت‌وگو با خبرنگاران، با اشاره به مأموریت صندوق در حمایت از تولیدکنندگان روستایی و عشایری، به هدف اصلی این حضور را تشریح کرد.

به گفته او، نخستین هدف، معرفی ظرفیت‌ها و خدمات بیمه‌ای صندوق و تبیین نقش بیمه در حمایت از تولیدکنندگان است. دومین هدف، ارتقای آگاهی و گسترش فرهنگ بیمه‌پذیری در میان روستاییان و عشایر است. سومین هدف نیز شنیدن مستقیم خواسته‌ها، نیازها و دغدغه‌های تولیدکنندگان و انتقال آن‌ها به مجموعه تصمیم‌گیر صندوق برای رفع مشکلات و شناسایی ظرفیت‌های جدید جهت توسعه پوشش‌های بیمه‌ای متناسب با نیازهای روز تولید است.

قائم‌مقام صندوق بیمه کشاورزی با تأکید بر اینکه «بیمه صرفاً یک ابزار جبران خسارت نیست»، افزود: بیمه یکی از ابزارهای مدیریت ریسک و پایداری تولید به شمار می‌رود. به باور او، حضور در چنین نمایشگاه‌هایی این امکان را فراهم می‌کند که صندوق ضمن معرفی بهتر خدمات خود، از نزدیک با واقعیت‌های میدان و نیازهای تولیدکنندگان آشنا شود.

دکتر درجانی در پایان هدف نهایی صندوق را تبدیل شدن به همراهی مطمئن‌تر برای تولیدکنندگان بخش کشاورزی عنوان کرد؛ همراهی که در زمان بروز حادثه، پشتوانه استمرار فعالیت و تولید آنان باشد.

ششمین نمایشگاه توانمندی‌های روستایی و عشایری از روز پنجشنبه ۱۶ مهر ۱۴۰۵ در محل دائمی نمایشگاه‌های بین‌المللی تهران آغاز به کار کرد و صندوق بیمه کشاورزی در این نمایشگاه حضور فعال داشت.

جایگاه جهانی تخم مرغ در امنیت غذایی؛ معجزه پروتئین در مهار بحران های معیشتی

به سفارش واحد تحقیق و توسعه اتحادیه مرکزی مرغداران میهن
پژوهش، ترجمه و تدوین: فراتک مسعودی

از جنگل های بارانی تا سفره تمدن ها؛ پیشینه تاریخی معجزه غذایی بشر

قرن ها پیش از آنکه تخم مرغ به تماد امنیت غذایی و منبع در دسترس پروتئین مدرن تبدیل شود، بشر آن را نه به عنوان کالایی تجاری، بلکه به چشم ماندهای شگفت انگیز و رمز آلود می نگریست

خاستگاه و اهلی سازی در جنوب شرقی آسیا:

شواهد باستان شناسی نشان می دهد که داستان مرغ و تخم مرغ خوراکی از جنگل های متراکم جنوب شرقی آسیا و شبه قاره هند (حدود ۷۰۰۰ تا ۶۰۰۰ سال پیش از میلاد) آغاز شد. پرتدهای وحشی به نام «مرغ جنگلی سرخ» (*Gallus gallus*) نخستین یار نه فقط برای تولید پایدار غذا، بلکه به خاطر آوا، جنگاوری و ارزش های آیینی اهلی شد. با این حال، انسان های باستان به سرعت دریافته اند که تخم های این پرنده، بسته های غذایی کاملی هستند که برخلاف گوشت، بی آنکه حیات حیوان به خطر بیفتد، قابل بهربرداری مداوم اند.

مصر باستان و نخستین دستگاه های جوجه کشی تاریخ:

با گسترش مسیرهای تجاری، مرغ و تخم مرغ به خاورمیانه و مصر باستان راه یافت. مصریان باستان که به هوشمندی مهندسی شهرت داشتند، حدود ۱۵۰۰ سال پیش از میلاد مسیح، نخستین «کوره های جوجه کشی خشتی» (*Mamals*) را ابداع کردند. آن ها با تنظیم حرارت کوره از طریق سوزاندن فضولات و پایش لمسی دما، سالانه هزاران تخم مرغ را جوجه آوری می کردند؛ شاهکاری فنی که موجب وفور این ماده غذایی در دره نیل شد.

تمدن ایران و یونان باستان: نماد باروری و حیات:

در فلات ایران و فرهنگ کهن ما، تخم‌مرغ همواره فراتر از یک خوراک ساده بود؛ نمادی از زایش کیهانی، باروری و تداوم زندگی که جایگاه خود را تا امروز بر سر سفره هفت‌مسین توروز حفظ کرده است. در یونان و روم باستان نیز تخم‌مرغ پای ثابت وعده‌ها شد، تا جایی که رومی‌ها اصطلاح معروفی داشتند: «Ab ovo usque ad mala» (از تخم‌مرغ تا سیب؛ کنایه از ابتدا تا انتهای یک ضیافت کامل). رومی‌ها روش‌های نگهداری و ترشی انداختن تخم‌مرغ را توسعه دادند و آن را به عنوان یک ضحاحه اثرزایی‌بخش به ارتش خود پیوند زدند.

پیوند یا دنیای معاصر:

این خوراک که روزگاری در دل کلبه‌های کاهگلی یا دربار فراعنه و پادشاهان نشانه فراوانی و تداوم نسل تلقی می‌شد، با گذر هزاره‌ها به کارآمدترین سامانه تبدیل بیولوژیکی پروتئین روی کره زمین بدل شده است؛ بستای کامل، بی‌نیاز از فراوری صنعتی پیچیده و همچنان سرآمد زنجیره تغذیه پایدار بشر.

ابعاد جهانی، ارزش زیستی و بهره‌وری پایدار

در چشم‌انداز اقتصاد کشاورزی جهان، چالش «امنیت غذایی» دیگر صرفاً تأمین کالری کور نیست؛ بلکه دسترسی پایدار جامعه به پروتئین باکیفیت و ریزمغذی‌های ضروری، محور اصلی سلامت، بهره‌وری نیروی کار و رشد شناختی نسل آینده است. در شرایطی که تورم جهانی مواد غذایی، تغییرات اقلیمی و افزایش بهای تمام‌شده گوشت قرمز و آبزیان، دسترسی اقشار متوسط و کم‌درآمد به پروتئین حیوانی را به شدت محدود کرده است، «تخم‌مرغ» به عنوان یکی از کارآمدترین، کامل‌ترین و مقرون به صرفه‌ترین منابع پروتئینی جهان در کانون برنامه‌ریزی‌های امنیت غذایی (Food Security) و تغذیه پایدار قرار گرفته است.

ارزش بیولوژیکی بی‌رقیب در سنجش پروتئین‌ها

از منظر علوم تغذیه، ارزش بیولوژیکی (Biological Value - BV) تخم‌مرغ عدد ۱۰۰ ارزیابی می‌شود؛ استنادی طلایی که سایر منابع پروتئینی با آن مقایسه می‌شوند. تخم‌مرغ حاوی تمام ۹ اسید آمینه ضروری، ویتامین‌های گروه B (به‌ویژه B۱۲ و کولین مؤثر در تکامل مغزی)، ویتامین‌های محلول در چربی (A، D و E)، آهن قابل جذب و آنتی‌اکسیدان‌های لوتئین و زاگزانتین است. فائو (سازمان خواربار و کشاورزی ملل متحد) تخم‌مرغ را ابزاری بنیادین برای مقابله با «گرسنگی پنهان» (کمبود ریزمغذی‌ها) در کشورهای در حال توسعه و اقتصادهای نوظهور معرفی می‌کند.

ردپای زیست‌محیطی پایین و ضریب تبدیل ممتاز

در مقایسه با گوشت گاو و گوسفند، پرورش مرغ تخم‌گذار کمترین ردپای کربنی (Carbon Footprint) و کمترین مصرف آب مجازی را در میان منابع پروتئین حیوانی به همراه دارد. به ازای هر کیلوگرم پروتئین تولیدی، تخم‌مرغ به مراتب آب و زمین کشاورزی کمتری مصرف می‌کند و ضریب تبدیل خوراک به محصول در سویه‌های مدرن تجاری، آن را به نماد کشاورزی دقیق و بهره‌ور بدل کرده است.

جغرافیای تولید و تجارت جهانی

تولید جهانی تخم‌مرغ از مرز ۹۰ میلیون تن در سال فراتر رفته است. کشورهای چین (با سهمی نزدیک به ۲۵ درصد)، هند، ایالات متحده آمریکا، برزیل، مکزیک و روسیه بزرگ‌ترین تولیدکنندگان دنیا محسوب می‌شوند. در کشورهایی مانند مکزیک و ژاپن سرانه مصرف سالانه از ۲۵۰ تا ۲۸۰ عدد تخم‌مرغ به ازای هر نفر فراتر رفته است که نشان‌دهنده پیوند عمیق فرهنگ غذایی با این ماده اولیه استراتژیک است.

جایگاه ایران، چالش های ساختاری و الزامات سیاست گذاری

ظرفیت های عظیم تولیدی و چشم انداز جهانی

صنعت مرغداری تخم گذار ایران یکی از پیشرفته ترین بخش های کشاورزی کشور است. بر اساس تازه ترین ارزیابی های اتحادیه مرکزی مرغداران میهن، ایران در حال حاضر جایگاه نهمین تولیدکننده تخم مرغ در جهان را به خود اختصاص داده است؛ اما ظرفیت های واقعی کشور فراتر از این ارقام است. با تکیه بر زیرساخت های موجود، پتانسیل تولید سالانه تخم مرغ در کشور تا سقف ۲.۷ میلیون تن فراهم است که این مزیت رقابتی می تواند ایران را در جمع ۴ تولیدکننده برتر جهان قرار دهد.

در حال حاضر مصرف سالانه تخم مرغ در ایران معادل ۱۴ تا ۱۵ کیلوگرم به ازای هر نفر (حدود ۲۲۰ تا ۲۴۰ عدد) است؛ این در حالی است که با توجه به زیرساخت های تولید، محدودیتی برای افزایش سرانه مصرف تا ۲۵ کیلوگرم به ازای هر نفر در سال وجود ندارد و پتانسیل کامل برای تحقق این هدف مهیاست. در تالاب های اقتصادی، تخم مرغ نقش «سپر دفاعی سفره معیشتی» را برای دهک های درآمدی پایین ایفا کرده است.

چالش های بنیادین زنجیره تأمین در ایران

اگرچه صنعت مرغ تخم گذار کشور با تکیه بر دانش فنی و ظرفیت های سخت افزاری بخش خصوصی توانسته به مرزهای خودکفایی و تولید مازاد دست یابد، اما بقا و ثبات این دستاورد در گرو عملکرد بی نقص زنجیره تأمین است. امروزه این جریان حیاتی، از مبادی واردات نهاده تا شبکه توزیع و سفره مصرف کننده، با گسست ها و موانع ساختاری متعددی روبه روست؛ گلوگاه هایی که بیش از عوامل طبیعی، ناشی از سیاست گذاری های ناپایدار اقتصادی است و ضریب امنیت غذایی کشور را در برابر تکان ها به شدت شکننده می کند. این چالش ها را می توان به شرح زیر برشمرد.

وابستگی شدید به نهاده های وارداتی:

نقطه آسیب پذیر این صنعت، اتکای ۸۰ تا ۹۰ درصدی به واردات ذرت و کنجاله سویا است. هرگونه نوسان در تخصیص ارز، تأخیر در ترخیص کالا از بنادر و اختلال در سامانه بازارگاه، مستقیماً ضریب تولید و قیمت تمام شده مرغدار را تحت تأثیر قرار می دهد.

سیاست های ناپایدار تنظیم بازار و قیمت گذاری دستوری:

تعیین قیمت های دستوری بدون در نظر گرفتن هزینه های تورمی دستمزد، انرژی، مکمل ها و کارتن، حاشیه سود تولیدکننده را بارها به محدوده زیان رسانده و در دوره هایی به حذف گلله های مولد یا اکت سرمایه گذاری منجر شده است.

نوسانات فصلی و شوک صادراتی:

نبود انبارهای سرد و صنایع فرآوری و تبدیلی کافی (بودر تخم مرغ، تخم مرغ مایع پاستوریزه) سبب می شود تا در فصول گرم سال با افت مصرف داخلی، مازاد سنگین عرضه شکل گیرد و وضع با لغو ناگهانی عوارض صادراتی، بازارهای صادراتی هدف را به رقبا واگذار کند.

نقشه راه تاب آوری تولید؛ الزامات سیاست گذاری و توسعه پایدار صنعت تخم مرغ

توسعه صنایع فرآوری و صنایع تبدیلی تخم مرغ: گذار از فروش سنتی پوسته دار به محصولات فرآوری شده صنعتی جهت کاهش ضایعات و تنظیم ذخایر راهبردی.

تثبیت جریان صادرات و پرهیز از ممنوعیت های شوک آور: قراردادهای صادراتی بلندمدت با کشورهای همسایه به جای مسکن های کوتاه مدت برای تخلیه بار مازاد.

فرهنگ سازی ارزش تغذیه ای: زدودن باورهای سنتی نادرست درباره کلسترول تخم مرغ و تبیین اهمیت مصرف روزانه آن در مدارس و جامعه کارگری.

تکمیل زنجیره های ارزش (Integrations): حمایت از شرکت های زنجیره ای بزرگ برای مدیریت یکپارچه خوراک، اصلاح نژاد، تولید، بسته بندی و توزیع موثری در میادین و فروشگاه های سراسر کشور.

Tildipirosin 18%

Injectable solution

تیلدپیروزین ۱۸٪

محلول استریل تزریقی

موارد مصرف:

برای درمان و کنترل عفونت های تنفسی گاوها که عامل آن مانهیمیا همولیتیکا، پاستورلا مولتی سیدا و هیستوفیلوس سومنی باشد.

بدون ورود به شیر

Eprino Ject®

Eprinomectim 2%

Injectable solution

اپرینو جکت®

اپرینومکتین ۲٪

محلول استریل تزریقی

موارد مصرف:

برای درمان و کنترل آلودگی های انگلی داخلی (کرم های گرد گوارشی و ریوی) و خارجی در دام های مختلف استفاده می شود.

بانک کشاورزی

پای کار خاکی ایران

اداره کل روابط عمومی

مرکز ارتباط سبز: ۰۲۱-۸۱۳۰۱

www.bki.ir

Dectomectin®

Doramectin 1%

Injectable solution

دکتومکتین®

دورامکتین ۱٪

محلول استریل تزریقی

موارد مصرف:

دورامکتین برای درمان و کنترل آلودگی‌های انگلی داخلی و خارجی در دام‌ها استفاده می‌شود.

گاو گوشتی و گوسفند پروری:

برای کنترل و درمان آلودگی‌های معده و روده ناشی از نماتودهای گوارشی، نماتودهای ریوی، آلودگی‌های موضعی ناشی از جرب‌ها، کنه‌های تک میزبان، شپش‌ها، لارو مگس‌های مولد میاز و انگل بینی

Ivermectin + Closantel

Injectable solution

آیورمکتین + کلوزانتل

محلول استریل تزریقی

موارد مصرف:

گاو: جهت درمان ترماتودها (فلوک)، نماتودها (کرم‌های گرد گوارشی، کرم‌های ریوی، کرم چشم) و بند پایان نظیر جرب، شپش و مگس گاوی
گوسفند: جهت درمان ترماتودها (فلوک)، نماتودها (کرم‌های گرد گوارشی، کرم‌های ریوی، کرم چشم) و بند پایان نظیر جرب، شپش و لارو مگس بینی

تلفن: ۰۵۷۸۳۰۰۰

www.rooyandaro.com

www.rooyanapp.ir

شرکت داروسازی رویان دارو
تولید و توزیع داروهای دام و طیور

از گذشته تا آینده، میراث اعتماد و کیفیت

- بیش از ۶۰ سال سابقه فعالیت در زمینه کشاورزی و مرتعداری، دامپروری، تجارت و تولید
- شناخته شده به عنوان یکی از بزرگترین کارخانجات مطرح در خاورمیانه
- واردات مستقیم نهاده ها و افزودنی های خوراک دام و طیور
- دسترسی به مواد اولیه در کمترین زمان ممکن به دلیل نزدیکی به بندر امام خمینی
- ظرفیت تولید بیش از ۱۵۰۰ تن در روز
- به کارگیری مدرن ترین تجهیزات و تکنولوژی روز دنیا
- تولید محصولات منطبق با استانداردهای جهانی
- همکاری با متخصصان و کارشناسان داخلی و خارجی

دفتر مرکزی: تهران، خیابان احمد قصیر (بخارست) کوچه ششم، پلاک ۲۷ | کد پستی: ۱۵۱۴۷۱۹۵۱۱ | تلفکس: ۸۸۵۰۰۲۸۵ (۲۱) ۹۸+

نشانی کارخانه خوزستان: بندر امام خمینی (ره)، کیلومتر جاده آبادن، شهرک صنعتی سربندر | کد پستی: ۶۳۵۷۱۴۳۶۱۸

نشانی کارخانه کرمانشاه: کیلومتر ۱۶ جاده قصر شیرین